

ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Σειρά θεωρητικών και πρακτικών μελετών

ΡΩΣΙΚΗ
ΚΑΙ
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ

*Προβλήματα των ρωσοφώνων
κατά την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας*

Αθήνα 2003

ΡΩΣΙΚΗ ΚΑΙ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ

*Προβλήματα των ρωσοφώνων
κατά την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας*

ΕΠΕΑΕΚ - Γ' ΚΠΣ

Άξονας 1

Μέτρο 1. 1

**Ενέργεια 1. 1.1. Προγράμματα ένταξης των παιδιών με πολιτισμικές και γλωσσικές
ιδιαιτερότητες στο εκπαίδευτικό σύστημα**

Πρόγραμμα: «Εκπαίδευση Παλινοστούτων και Αλλοδαπών Μαθητών»

Χρηματοδότηση: Ευρωπαϊκή Ένωση - ΕΚΤ

Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων

Φορέας παρακολούθησης: ΥΠΕΠΘ Ειδική Γραμματεία Π.Ο.Δ.Ε.

Ειδική Γραμματέας: Στ. Πριόβολου

Διεύθυνση Γ' ΚΠΣ

Φορέας υλοποίησης: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Επιτροπή Ερευνών

Τμήμα Φ.Π.Ψ.

Κέντρο Διαπολιτισμικής Αγωγής

Πανεπιστημιούπολη Ζωγράφου

Ιλίσια 15784

Τηλ.: 210-7277522

E-mail: info@keda.gr

Website: http://www.keda.gr

Επιστημονικός Υπεύθυνος: Θεόδωρος Παπακωνσταντίνου

Συγγραφική ομάδα: Νατέλλα Καλαϊτσίδου, Μαρία Βραχιονίδου,

Ευγενία Ευσταθίου

Εποπεία διδακτικού υλικού: Μαρία-Λουίζα Μπορλόζ-Μάρκου

Γλωσσική επιμέλεια: Κλεοπάτρα Φάκλαρη

**Το βιβλίο «ΡΩΣΙΚΗ ΚΑΙ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ» δημιουργήθηκε στο ατελιέ
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ ΕΠΕ.**

Εκτύπωση - Βιβλιοδεσία: ΒΙΒΛΙΟΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΗ ΑΕΠΕΕ

ISBN: 960-8468-53-1

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ Φ.Π.Ψ. - ΤΟΜΕΑΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ
ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

ΡΩΣΙΚΗ ΚΑΙ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ

*Προβλήματα των ρωσοφώνων
κατά την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας*

Αθήνα 2003

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
Περιεχόμενα	5
Πρόλογος	6
1. Ιστορικά στοιχεία	9
2. Προβλήματα στη Φωνητική και στη Φωνολογία	13
Α. Φθόγγοι και γράμματα	13
Β. Φωνήεντα	16
Γ. Σύμφωνα	17
Δ. Ουράνωση	20
Ε. Τονισμός	21
Στ. Επιτονισμός	22
Ζ. Στίξη	23
Η. Συλλαβισμός	23
3. Προβλήματα στη Μορφολογία	25
I. Τα ουσιαστικά	25
1. Γένος	25
2. Πτώσεις	27
3. Αριθμοί	29
4. Κλίσεις	30
II. Τα άρθρα	31
III. Τα επίθετα	32
IV. Οι αντωνυμίες	35
V. Τα αριθμητικά	37
VI. Τα ρήματα	38
1. Ποιόν ενέργειας	39
2. Χρόνοι	40
3. Εγκλίσεις	42
4. Μέση και παθητική φωνή	43
5. Μετοχές	44
VII. Τα επιρρημάτα	48
VIII. Οι προθέσεις	49
IX. Οι σύνδεσμοι	49
X. Τα μόρια	49
XI. Τα επιφωνήματα	50
4. Προβλήματα στη Σύνταξη	51
5. Φρασεολογία	54
Λεξιλόγιο	55
Πίνακες	62
Ενδεικτική βιβλιογραφία	65

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η συγγραφή των μελετών *Ρωσική και Νεοελληνική* και *Αλβανική και Νεοελληνική* ανατέθηκε σε δίγλωσσους επιστήμονες στα πλαίσια του τομέα Β' (Διδακτικό υλικό και Σχολικό πρόγραμμα) του Προγράμματος Εκπαίδευσης Παλινοστούτων και Αλλοδαπών Μαθητών. Φιλοδοξούν να παρουσιάσουν στους εκπαιδευτικούς βασικά χαρακτηριστικά της αλβανικής και της ρωσικής γλώσσας και να τους ενημερώσουν για τις ιδιαίτερες δυσκολίες στην εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας που είναι πιθανό να εμφανίσουν οι μαθητές που μιλούν τη μια ή την άλλη γλώσσα ως μητρική γλώσσα.

Μεταφορά γνώσεων από την πρώτη στη δεύτερη γλώσσα

Η αναγωγή σε προηγούμενες γλωσσομαθησιακές εμπειρίες και η μεταφορά δεξιοτήτων και γνώσεων από την πρώτη γλώσσα αποτελούν βασικό γνώρισμα της εκμάθησης μιας δεύτερης ή μιας ξένης γλώσσας.

Η αναφορά στις δομικές ιδιαιτερότητες της πρώτης γλώσσας και η αντιπαράβολή της με τη γλώσσα-στόχο συνδέονταν παλαιότερα κυρίως με την πρόβλεψη και την ανάλυση λαθών. Στην ακραία τους εκδοχή οι θέσεις της 'αντιπαράβολικής ανάλυσης' (ότι οι διαφορές μεταξύ πρώτης και δεύτερης γλώσσας προκαλούν δυσκολίες και λάθη, ενώ οι ομοιότητες διευκολύνουν τη μάθηση) δεν επαληθεύτηκαν, καθώς τα εμπειρικά δεδομένα ανέδειξαν μια σημαντικά πιο περίπλοκη σχέση επίδρασης. Είναι δυνατό μεν να προσδιοριστούν και να περιγραφούν αντικειμενικά δομικές αποκλίσεις ανάμεσα στην πρώτη γλώσσα και τη γλώσσα-στόχο, αλλά ποιες από αυτές επιδρούν πράγματι στην εκμάθηση της δεύτερης εξαρτάται από τις υποκειμενικές προϋποθέσεις του κάθε μαθητή, όπως το γνωστικό επίπεδο και τις γλωσσομαθησιακές εμπειρίες του.

Οι σύγχρονες θεωρήσεις του θέματος φαίνεται πάντως να συγκλίνουν στην άποψη ότι οι μεταφορές από την πρώτη γλώσσα δε δρουν ανεξάρτητα ή ανταγωνιστικά σε σχέση με τη γενική διαδικασία εποικοδομήσεως της δεύτερης γλώσσας αλλά σε συνάρτηση με αυτήν, καθυστερώντας ή επιταχύνοντάς την, όχι όμως αλλάζοντας ριζικά την πορεία της.

Τα λάθη συνήθως δεν οφείλονται σε μια μόνο αιτία. Πολλές φορές μάλιστα είναι αδύνατο να ξεχωριστούν οι παρεμβολές, δηλαδή οι αρνητικές μεταφορές από την πρώτη γλώσσα, από τις γενικότερες 'αναπτυξιακές' δυσκολίες που παρατηρούνται στους μαθητές μιας γλώσσας-στόχου ανεξάρτητα από την πρώτη τους γλώσσα αλλά και από τα προβλήματα που καμιά φορά δημιουργούν οι διδακτικές πρακτικές και το ίδιο το διδακτικό υλικό.

Για να υπάρξει μεταφορά, πρέπει να υφίσταται κάποια αντιστοιχία ή ομοιότητα ανάμεσα σε μια δομή της γλώσσας-στόχου και μια δομή της πρώτης του γλώσσας. Οι μεταφορές από την πρώτη γλώσσα δεν εμφανίζονται στο ίδιο βαθμό σε όλους τους τομείς της γλώσσας. Παρατηρούνται περισσότερο στην προφορά, το λεξιλόγιο και τη φρασεολογία, σε μικρότερο βαθμό στη σειρά των λέξεων και ακόμα λιγότερο στη μορφολογία.

Οι μεταφορές μπορούν να πάρουν και απροσδόκητες μορφές, όπως την αποφυγή μιας δομής της γλώσσας-στόχου, η οποία απουσιάζει από την πρώτη γλώσσα, ή την αντικατάστασή της με μια άλλη πιο γνώριμη δομή της γλώσσας-στόχου. Αυτό συμβαίνει λ.χ. όταν ρωσόφωνοι, που δε διαθέτουν άρθρα στην πρώτη τους γλώσσα, χρησιμοποιούν κάποιο δεικτικό στη θέση του οριστικού άρθρου.

Αξιοποίηση του γλωσσικού υπόβαθρου στην εκμάθηση της δεύτερης γλώσσας

Εντούτοις, η αφετηρία για τις συγκριτικές επισημάνσεις που προτείνουμε στους εκπαιδευτικούς είναι λίγο διαφορετική. Πέρα από την εκτίμηση των τομέων εκείνων στους οποίους είναι πιθανό να παρουσιαστούν ιδιαίτερες ή επίμονες δυσκολίες λόγω απόκλισης ανάμεσα στην πρώτη γλώσσα και τη γλώσσα-στόχο, μας ενδιαφέρει λιγότερο η πρόβλεψη παρεμβολών και περισσότερο η δημιουργία καλύτερων προϋποθέσεων, για να μπορεί ο μαθητής να αξιοποιήσει θετικά την πρώτη γλώσσα για την εκμάθηση της δεύτερης.

Όπως μπορεί κανείς να συμπεράνει από το γεγονός ότι οι συγγενικές γλώσσες μαθαίνονται πιο γρήγορα απ' ό,τι οι δομικά απομακρυσμένες, ο εντοπισμός παρόμοιων δομών ανάμεσα στην πρώτη γλώσσα και τη γλώσσα-στόχο διευκολύνει τον αρχικό προσανατολισμό στο ξενόγλωσσο υλικό και επιταχύνει τα πρώτα στάδια μάθησης. Οι ομοιότητες μεταξύ των γλωσσών δεν αποτελούν διευκόλυνση μόνο - «δυνάμει» έστω - για την απόκτηση συνηθειών. Μπορούν παράλληλα να αξιοποιηθούν θετικά και για την κατανόηση και τη μνημονική αποθήκευση στοιχείων και δομών της δεύτερης γλώσσας. Η δυνατότητα αξιοποίησης της πρώτης γλώσσας εξαρτάται από το στάδιο ανάπτυξής της και το επίπεδο του επιγλωσσικού συλλογισμού. Ένα μικρό παιδί, που δεν έχει αναπτύξει πλήρως τη μητρική του γλώσσα, εμφανίζει λιγότερα σημάδια μεταφοράς, ενώ ένας μαθητής μεγαλύτερης ηλικίας στηρίζεται στην πρώτη του γλώσσα ακόμα και όταν πρόκειται για μια γλώσσα δομικά πολύ διαφορετική από τη γλώσσα-στόχο, με ενδεχόμενο επακόλουθο να παρουσιάσει αρκετές παρεμβολές.

Εάν όμως το στάδιο ανάπτυξης της πρώτης γλώσσας αποτελεί αντικειμενικό παράγοντα που δεν μπορεί να επηρεαστεί άμεσα, κρίνουμε ότι είναι δυνατό να βελτιωθεί το επίπεδο επιγλωσσικού συλλογισμού στην τάξη. Οι συγκριτικές επισημάνσεις που ακολουθούν προσβλέπουν κυρίως σε αυτό το σκοπό. Αποψη μας

είναι ότι, λόγω της έντονης χρονικής πίεσης που υφίστανται τα παιδιά μεταναστών, παλιννοστούντων και προσφύγων προκειμένου να προσαρμοστούν γλωσσικά στο ελληνικό σχολείο, επιβάλλεται για τον εκπαιδευτικό να εκμεταλλευτεί όσο γίνεται καλύτερα το γνωστικό και γλωσσικό υπόβαθρο των μαθητών του. Σε αυτό μπορεί να συμβάλει καθοδηγώντας τους κατάλληλα όταν προσπαθούν να συνδυάσουν δομές της γλώσσας-στόχου με αντίστοιχες δομές της πρώτης γλώσσας και παρέχοντάς τους γνώσεις που διευκολύνουν την αυτόνομη επεξεργασία γλωσσικών φαινομένων.

Η γνώση βασικών γνωρισμάτων της πρώτης γλώσσας του μαθητή ενδέχεται να βοηθήσει τον εκπαιδευτικό:

- να επιστήσει την προσοχή του μαθητή σε συγκρίσιμες δομές της πρώτης γλώσσας, εκεί που από μόνος του δεν κάνει το συνδυασμό και δυσκολεύεται να αντιληφθεί μια δομή
- να επιλέξει καλύτερα με ποιον τρόπο και σε σχέση με ποια γλωσσικά στοιχεία θα εισαγάγει ένα καινούριο φαινόμενο
- να εκτιμήσει πού χρειάζεται να επικεντρωθεί ιδιαίτερα κατά τη γλωσσική διδασκαλία και, αντιθέτως, πού είναι πιθανό να μη χρειαστεί ιδιαίτερη επιμονή εφόσον υπάρχει παράλληλη δομή στην πρώτη γλώσσα
- να αποφύγει μακροσκελείς γραμματικές εξηγήσεις χρησιμοποιώντας γνώριμους μεταγλωσσικούς όρους και εστιάζοντας σε γνώριμα στοιχεία.

1. ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

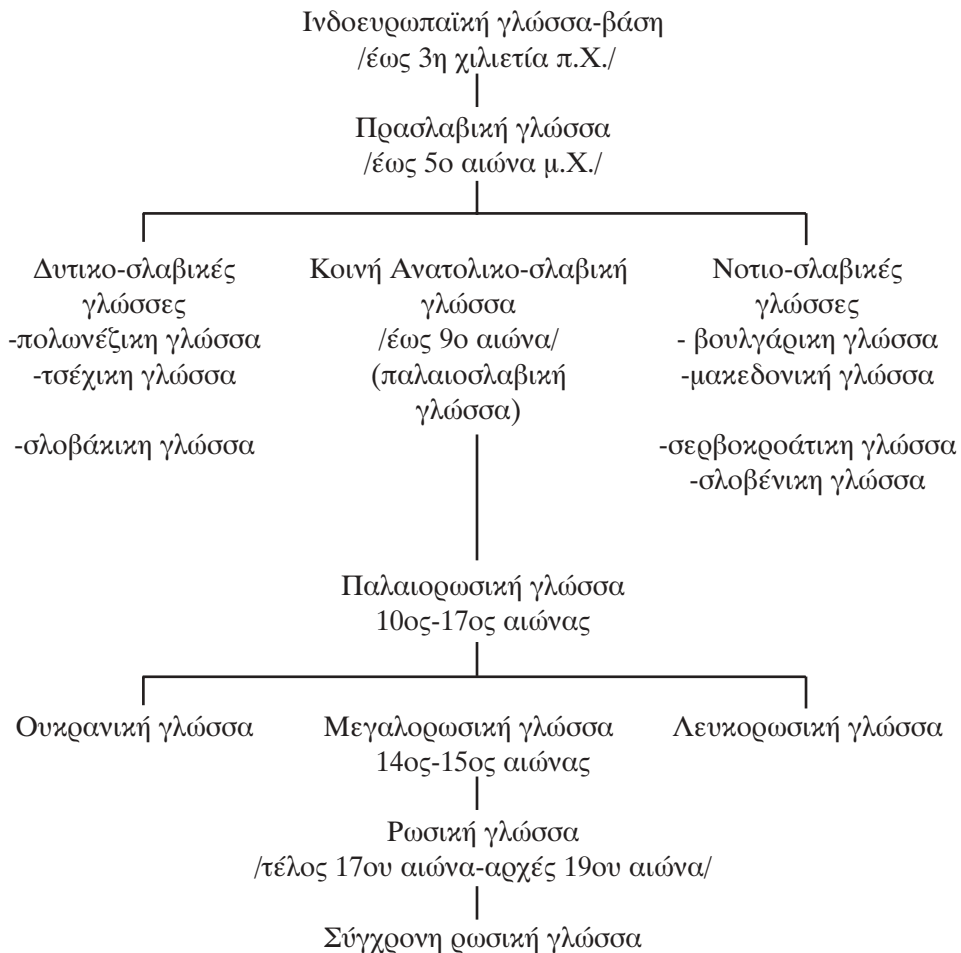
Η ρωσική γλώσσα ανήκει στην ομάδα των σλαβικών γλωσσών, οι οποίες αποτελούν ένα από τα σημαντικότερα μέλη της ομάδας των ινδοευρωπαϊκών γλωσσών. Στην ομάδα των ινδοευρωπαϊκών γλωσσών ανήκει και η ελληνική γλώσσα.

Με βάση μια από τις ινδοευρωπαϊκές διαλέκτους -την πρωτοσλαβική- δημιουργήθηκε αργότερα η πρασλαβική γλώσσα, η οποία είναι θεμέλιο όλων των σύγχρονων σλαβικών γλωσσών.

Η ιστορία της πρασλαβικής γλώσσας ήταν πολύ πιο μακρόχρονη από την ιστορία των ξεχωριστών σλαβικών γλωσσών.

Τις σλαβικές γλώσσες μιλούν πάνω από 290 εκατομμύρια άνθρωποι στον κόσμο. Τις διακρίνει μεγάλος βαθμός «συγγένειας» μεταξύ τους, την οποία μπορεί να παρατηρήσει κανείς στη διάθρωση της λέξης, στη χρήση των γραμματικών κατηγοριών, στη διάθρωση της πρότασης, στη σημαντική κ.λπ. Αυτή η συγγένεια εξηγείται τόσο με την ενιαία προέλευση των σλαβικών γλωσσών όσο και με τις μακροαίωνες επαφές στο επίπεδο των λογοτεχνικών γλωσσών και των διαλέκτων.

Την πορεία εξέλιξης των σλαβικών γλωσσών, και ιδιαίτερα των ανατολικοσλαβικών γλωσσών, στις οποίες ανήκει και η ρωσική γλώσσα, θα μπορούσαμε να δούμε στον πίνακα που ακολουθεί.

Η κατανομή των σλαβικών γλωσσών εντός κάθε ομάδας έχει και τις ιδιαιτερότητές της. Καμιά φορά οι διάλεκτοι μιας σλαβικής γλώσσας διαφέρουν μεταξύ τους περισσότερο απ' ό,τι οι ανεξάρτητες σλαβικές γλώσσες μεταξύ τους.

Για παράδειγμα

Η μορφολογία στις δύο διαλέκτους της σερβοκροάτικης γλώσσας διαφέρει περισσότερο απ' ό,τι η μορφολογία της ρωσικής και της λευκορωσικής γλώσσας.

Έτσι, παρά τις πολυάριθμες διαφορές ανάμεσα στις σλαβικές γλώσσες, οι ομοιότητες είναι τόσο πολλές, ώστε η συγγενική τους σχέση είναι ολοφάνερη.

Κοινές διαδικασίες έζησαν οι σλαβικές γλώσσες στον τομέα της γραμματικής και στον τομέα της λεκτικής σύνθεσης.

Για πρώτη φορά, οι σλαβικές γλώσσες δέχθηκαν τη λογοτεχνική επεξεργασία στη δεκαετία του 60 του 10ου αιώνα. Οι δημιουργοί της σλαβικής γραφής ήταν δύο αδέρφια -Θεσσαλονικείς- ο Κύριλλος και ο Μεθόδιος. Για τις ανάγκες της Μεγάλης Μοραβίας μετάφρασαν από τα ελληνικά στα σλαβικά τα εκκλησιαστικά κείμενα.

Βάση της νέας λογοτεχνικής γλώσσας ήταν η νοτιομακεδονική διάλεκτος, που όμως στη Μεγάλη Μοραβία αφομοίωσε πολλές ντόπιες ιδιαιτερότητες. Αργότερα εξελίχθηκε πολύ στη Βουλγαρία.

Υπήρχαν δύο σλαβικά αλφάβητα:

- **το γλαγολιτικό** (η λέξη προέρχεται από το ρήμα «glagolati», που σημαίνει «μιλάω»): η βάση του ήταν η βυζαντινή μικρογράμματη γραφή,
- **το κυριλλικό** (το όνομά του προέρχεται από το όνομα του Κυρίλλου): η βάση του ήταν η βυζαντινή κεφαλαιογράμματη γραφή.

Τα πιο παλαιά διατηρημένα σλαβικά κείμενα ανήκουν στο 10ο αιώνα και ήδη από τον 11ο αιώνα διατηρήθηκαν πολλά γραπτά σλαβικά μνημεία.

Η ρωσική γλώσσα είχε μακροαίωνα και πολύπλοκη εξέλιξη. Αφομοίωσε λαϊκά στοιχεία και στοιχεία της παλαιοσλαβικής γλώσσας, καθώς επίσης δέχθηκε τις επιρροές των ευρωπαϊκών γλωσσών. Αντίθετα από πολλές σλαβικές γλώσσες, η ρωσική γλώσσα εξελισσόταν χωρίς διακοπές στη διάρκεια αιώνων.

Τη ρωσική γλώσσα μιλούν πάνω από 250 εκατομμύρια άνθρωποι στον κόσμο.

Η ρωσική γλώσσα ξεχώρισε το 14ο-15ο αιώνα από την παλαιορωσική γλώσσα που διασπάστηκε.

Το κυριλλικό αλφάβητο εν τω μεταξύ επικράτησε του γλαγολιτικού, μια και ήταν πολύ πιο εύχρηστο. Γραπτά μνημεία από την εποχή της δημιουργίας του κυριλλικού αλφάβητου δε διατηρήθηκαν κι έτσι δε γνωρίζουμε με απόλυτη σιγουριά τη σύνθεση των γραμμάτων του αρχικού κυριλλικού αλφάβητου.

Το κυριλλικό αλφάβητο εισήχθη στη Ρωσία το 10ο αιώνα μετά τον εκχριστιανισμό της.

Η ρωσική γλώσσα έζησε πολλές αλλαγές στη μακροαίωνα πορεία της.

Το ρωσικό αλφάβητο στη σημερινή του μορφή υπάρχει από την εποχή των μεταρρυθμίσεων του Πέτρου Α΄ (1708-1710), της Ακαδημίας των Επιστημών (1735-1738, 1758), και των μετεπαναστατικών μεταρρυθμίσεων (1917).

Μέχρι το 1708 το ρωσικό αλφάβητο είχε αρκετά κοινά σημεία με το ελληνικό αλφάβητο. Πολλά κοινά είχε και η ίδια η ρωσική γλώσσα με την ελληνική. Αυτές οι μεταρρυθμίσεις απέκλεισαν από το ρωσικό αλφάβητο τα γράμματα (Ω) (ωμέγα), (Ξ) (κσι), (Ψ) (πσι), το δίγραφο (ΟΥ).

Έχουν καταργηθεί επίσης ο τονισμός και ο δασύτης. Όμως, στην επίσημη γλώσσα τα περισσότερα γράμματα συνέχισαν να χρησιμοποιούνται. Το 1979 ο μεγάλος Ρώσος λογοτέχνης Καραμζίν εισήγαγε στο ρωσικό αλφάβητο το γράμμα ё (jo).

Το 1917, μετά την επανάσταση, το Διάταγμα των Λαϊκών Επιτρόπων κατάργησε και άλλα γράμματα του αλφάβητου, ανάμεσά τους και το (Θ) (θήτα) που αντιστοιχούσε στο ελληνικό (Θ).

Οι ομοιότητες ανάμεσα σε τρεις ανατολικο-σλαβικές γλώσσες είναι περισσότερες από τις διαφορές, που σχετίζονται με τις ιδιαιτερότητες στη φωνητική και στη μορφολογία αυτών των γλωσσών.

Στη φωνητική, μια τέτοια ιδιαιτερότητα, για παράδειγμα, είναι η προφορά του φθόγγου [Γ] στη ρωσική γλώσσα ως [ΓΚ] στην ελληνική και λαρυγγικό [Γ] στην ουκρανική και τη λευκορωσική γλώσσα.

Στη μορφολογία, μια τέτοια ιδιαιτερότητα είναι η απουσία στη ρωσική γλώσσα της κλητικής πώσης στα ουσιαστικά και η παρουσία της στην ουκρανική και τη λευκορωσική γλώσσα.

Αυτές οι ιδιαιτερότητες, βέβαια, θα βοηθήσουν στην εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας περισσότερο τα παιδιά που κατάγονται από την Ουκρανία ή τη Λευκορωσία.

2. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΣΤΗ ΦΩΝΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΤΗ ΦΩΝΟΛΟΓΙΑ

Α. Φθόγγοι και γράμματα

Το ελληνικό αλφάβητο περιέχει 24 γράμματα - 17 σύμφωνα και 7 φωνήεντα. Το ρωσικό περιέχει 33 γράμματα - 20 σύμφωνα, 10 φωνήεντα, 1 ημίφωνο και 2 γράμματα χωρίς αυτόνομη φθογγική αξία, τα οποία συμβολίζουν την ύπαρξη ή ανυπαρξία της ουράνωσης.

Ένας από τους βασικότερους στόχους των καθηγητών της ελληνικής γλώσσας στα σχολεία, όπου φοιτούν τα παιδιά από τις Δημοκρατίες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, από τα πρώτα κιόλας μαθήματα είναι η σωστή προφορά και η σωστή ορθογραφία.

Οι πολλές ομοιότητες ανάμεσα στα δύο αλφάβητα από τη μία διευκολύνουν την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας, όμως από την άλλη δυσκολεύουν συχνά την απόκτηση σωστής προφοράς και την εκμάθηση της ορθογραφίας.

Ρωσικό Αλφάβητο	Ελληνικό Αλφάβητο	Φωνητική αξία
А, а	Α, α	a
Б, б		b
В, в	Β, β	v
Г, г	Γ, γ	g
Д, д	Δ, δ	d
Е, е	Ε, ε	e, je
Ё, ё		jo, o
Ж, ж		ž
З, з	Ζ, ζ	z
	Η, η	
И, и		i
Й, й		j
	Θ, θ	
	Ι, ι	
К, к	Κ, κ	k
Л, л	Λ, λ	l
М, м	Μ, μ	m
Н, н	Ν, ν	n

Ρωσικό Αλφάβητο	Ελληνικό Αλφάβητο	Φωνητική αξία
	Ξ, ξ	
Ο, ο	Ο, ο	o
Π, π	Π, π	p
Ρ, ρ	Ρ, ρ	r
С, с	Σ, σ, ς	s
Т, т	Τ, τ	t
У, у	Υ, υ	u
Φ, φ	Φ, φ	f
Χ, χ	Χ, χ	ch
	Ψ, ψ	
	Ω, ω	
Ц, ц		c
Ч, ч		č
Ш, ш		š
Щ, щ		š č
Ь σκληρό (χωριστικό) σημείο		
Ы, ы		y
Ь μαλακό σημείο		
Э, э		é
Ю, ю		ju
Я, я		ja

1. Στα ελληνικά χρησιμοποιούμε:

- α) δύο γράμματα για να δηλώσουμε ένα φθόγγο (π.χ. (μπ), (ντ))
- β) δύο ή περισσότερα διαφορετικά γράμματα για να δηλώσουμε τον ίδιο φθόγγο (π.χ. (ι), (ο))
- γ) ένα γράμμα για να δηλώσουμε δύο φθόγγους, τα λεγόμενα διπλά σύμφωνα (π.χ. (Ξ), (Ψ))
- δ) τέλος, ένα γράμμα μπορεί να έχει διαφορετική φθογγική αξία ανάλογα με τη θέση του, όπως συμβαίνει με το (υ) που κανονικά αντιστοιχεί στο φθόγγο [i], όταν όμως βρίσκεται στα συμπλέγματα (αυ), (ευ) απεικονίζει τους φθόγγους [av], [ev] και [af], [ef], και όταν βρίσκεται στο σύμπλεγμα (ου), προφέρεται σαν [u].

2. Το ρωσικό αλφάβητο ικανοποιεί περισσότερο τις απαιτήσεις της φωνολογικής γραφής, δηλαδή την αναλογία 1 γράμμα:1 φώνημα.

Γι' αυτό το λόγο οι ρωσόφωνοι μαθητές αντιμετωπίζουν πολλά προβλήματα αρχικά στην ανάγνωση αλλά κυρίως στην ορθογραφία.

Έτσι:

- α) Τα δίψηφα φωνήεντα (οι), (υι), (ει), καθώς επίσης και τα (η), (υ) συνηθίζουν να τα γράφουν με το (ι).
- β) Το δίψηφο φωνήεν (αι) συνηθίζουν να το γράφουν ως (ε).
- γ) Συχνά μπερδεύουν περιπτώσεις γραφής (ω) και (ο).
- δ) Τα συμπλέγματα (αυ), (ευ) απεικονίζονται ως (αβ), (αφ) και (εβ), (εφ) ανάλογα.
- ε) Οι μαθητές αντιμετωπίζουν δυσκολία στη γραφή των γραμμάτων που αντιστοιχούν σε φθόγγους που λείπουν από τη ρωσική γλώσσα, όπως π.χ. [δ], [θ]. Έτσι λέξεις όπως «ντύνω», «όρθιος», μπορεί να γράφονται ως «δίνω», «όρφιος».
- στ) Οι ρωσόφωνοι κάνουν συχνά λάθη στην απόδοση των ελληνικών λέξεων που περιέχουν φθόγγους [θ], [δ], διότι πολλές ελληνικές λέξεις που πέρασαν στη ρώσικη γλώσσα γράφονται και προφέρονται με [t] και [d] αντίστοιχα.

Έτσι: αντί για *Αθήνα*, *αριθμητική*, *Δημήτρης*, *Αδης* προφέρουν και γράφουν *Αφήνα*, *αριφημητική*, *Ντημήτρης*, *Αντης*.

3. Στην ανάγνωση οι πιο συχνές δυσκολίες αφορούν:

- α) την προφορά των δίψηφων φωνηέντων και συμφώνων όχι ως ενός αλλά ως δύο φθόγγων: π.χ. το «ντύνω» προφέρεται ως [ntino]. Αυτό συμβαίνει για το λόγο που εξηγήσαμε παραπάνω, δηλαδή επειδή στη ρωσική γλώσσα υπάρχει η αντιστοιχία 1 γράμμα:1 φθόγγος.
- β) την απόδοση κάποιων τριβόμενων ως κλειστών: π.χ. το [β] προφέρεται ως [b].

4. Στην ελληνική γλώσσα η προφορά των ακόλουθων φθόγγων είναι πάντα σταθερή:

το [τ] είναι πάντα υπερωικό

το [λ] είναι πάντα ουρανοποιημένο

το [ε] είναι πάντα ανοιχτός φθόγγος και προφέρεται ως ρωσικό [ɛ].

Στη ρωσική γλώσσα η προφορά αυτών των φθόγγων εξαρτάται από τη θέση τους στη λέξη:

π.χ. *тень* [ten'], αλλά *тон* [ton].

B. Φωνήεντα

1. Στην ελληνική γλώσσα υπάρχουν 7 γράμματα και 5 δίψηφα που αντιστοιχούν σε 5 φθόγγους:
- (αι, ε) - [ε]
  - (ο, ω) - [ο]
  - (η, ι, υ, οι, ει, υι) - [ι]
  - (α) - [α]
  - (ο+υ) - [ου]

2. Στη ρωσική γλώσσα υπάρχουν 10 γράμματα που δηλώνουν 6 βασικούς και 4 διπλούς φθόγγους:

1.	(α) - [a]	6.	(ы) - [y] σκληρό κεντρικό, απουσιάζει από το φωνολογικό σύστημα της ελληνικής γλώσσας
2.	(э) - [e]	7.	(я) - [ja]
3.	(и) - [i]	8.	(е) - [je]
4.	(ο) - [o]	9.	(ю) - [ju]
5.	(у) - [u]	10.	(ë) - [jo]

Τα γράμματα я, ë, ю, е έχουν δύο λειτουργίες:

α) Ουρανοποιούν τα σύμφωνα που προηγούνται.

Π.χ. любовь - [l'ubov'], несy - [n'esu], тëтя - [t'ot'a]

β) Δηλώνουν δύο φθόγγους [ja], [jo], [ju]:

- μετά το μαλακό σημείο και σκληρό σημείο.

Π.χ. пьяный - [rjanj], съезд - [sjest]

- μετά το άλλο φωνήεν.

Π.χ. маятник - [majetn'ik]

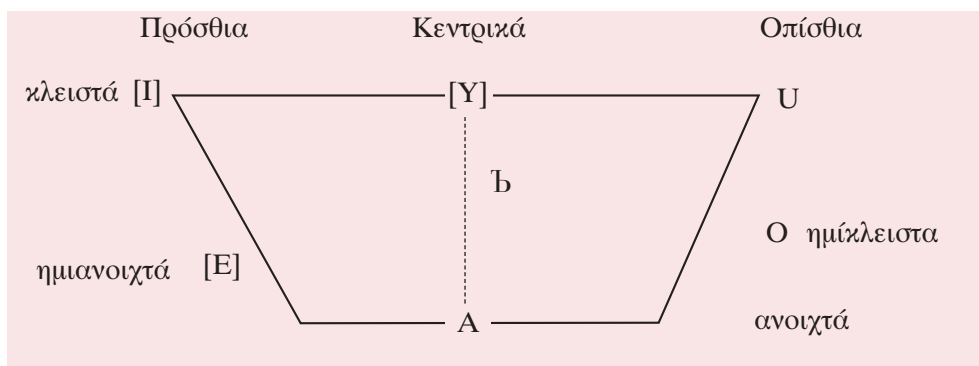
- στην αρχή μιας λέξης.

Π.χ. яр - [jar]

Σε αυτή τη λειτουργία τους, δηλαδή όταν τα γράμματα я, ю, ë, е εμφανίζονται ως δίφθογοι, συμπίπτουν με τους καταχρηστικούς διφθόγγους της ελληνικής γλώσσας. Όμως, στην ελληνική γλώσσα η γραφή αυτών των διφθόγγων είναι πολύπλοκη. Έτσι οι ρωσόφωνοι μαθητές έχουν δυσκολίες στην προφορά τους: π.χ. τις λέξεις «γεια» και «δουλεία» τις προφέρουν με τον ίδιο τρόπο, δηλαδή με [ja].

Τα φωνήεντα της ρωσικής γλώσσας θα μπορούσαμε να τα παραστήσουμε με ένα φωνηεντικό τραπέζιο:

(όπου ɶ είναι φωνήεν που εμφανίζεται στις άτονες συλλαβές)

3. Χαρακτηριστικό γνώρισμα της ρωσικής γλώσσας είναι η εξασθένιση φωνήεντος στην άτονη συλλαβή:

Π.χ. погода [pəgoda]
 молодой [mɔlɔdɔj]

Έτσι, τα παιδιά έχουν την τάση να μεταφέρουν αυτό το φαινόμενο και στην ελληνική γλώσσα.

Π.χ. βδομάδα [vdamada]
 ονομάζομαι [anamazame]

4. Στα ρωσικά, τα φωνήεντα, αντίθετα από τα ελληνικά, δεν παθαίνουν:

- έκθλιψη
- αφαίρεση
- αποκοπή.

Έτσι εξηγείται η τάση των ρωσοφώνων να χρησιμοποιούν ολόκληρους τύπους στον προφορικό λόγο.

Π.χ. θα είμαστε αντί θα 'μαστε
 από όλους αντί απ' όλους

Γ. Σύμφωνα

Τα ρωσικά σύμφωνα είναι περισσότερα από τα ελληνικά. Το ελληνικό αλφάβητο περιέχει 17 σύμφωνα που μαζί με τους συνδυασμούς τους δηλώνουν 20 φθόγγους. Το ρωσικό αλφάβητο περιέχει 20 σύμφωνα που αντιστοιχούν σε 20 φθόγγους.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΤΩΝ ΣΥΜΦΩΝΩΝ

	ΣΤΙΓΜΙΑΙΑ		ΕΞΑΚΟΛΟΥΘΗΤΙΚΑ	
	ΑΗΧΑ	ΗΧΗΡΑ	ΑΗΧΑ	ΗΧΗΡΑ
1. ΧΕΙΛΙΚΑ	π [p] π	μπ [b] β	φ [f] φ	β [v] β
2. ΟΔΟΝΤΙΚΑ	τ [t] т	ντ [d] д	θ [θ] -	δ [ð] -
3. ΣΥΡΙΣΤΙΚΑ (ΓΛΩΣΣΟΦΑΤΝΙΑΚΑ)	τσ [c] ц	τζ [ds] -	σ [s] с	ζ [z] з
4. ΛΑΡΥΓΓΙΚΑ (ΥΠΕΡΩΙΚΑ)	κ [k] к	γκ [g] г	χ [ch] х	γ [ɣ] -
5. ΟΥΡΑΝΟΦΑΤΝΙΑΚΑ	- [č] ч		- ш [š] щ [šč]	- ж [ž] -
6. ΥΓΡΑ	λ [l] л	ρ [r] р		
7. ΕΡΡΙΝΑ (ΡΙΝΙΚΑ)	μ [m] м	ν [n] н		
8. ΗΜΙΦΩΝΑ	- [j] й			

Από τον πίνακα παρατηρούμε ότι στη ρωσική γλώσσα δεν υπάρχουν οι φθόγγοι [ð], [θ], [τζ], [γ].

Η προφορά των συμφώνων της ελληνικής γλώσσας παρουσιάζει ιδιαίτερη δυσκολία για τους ρωσόφωνους.

1. Στη ρωσική γλώσσα το τελικό ηχηρό σύμφωνο μιας λέξης προφέρεται ως το ομόλογό του άηχο.

Π.χ. арбуз [arbus] αντί [arbuz]
күб [kup] αντί [kub]

2. Τα άηχα μπροστά από τα ηχηρά γίνονται ηχηρά.

Π.χ. отдать [addat'] αντί [atdat']

3. Στην ελληνική γλώσσα η ηχηροποίηση αφορά το σύμφωνο [σ] μπροστά από τα ηχηρά σύμφωνα. Στη ρωσική γλώσσα το σύμφωνο αυτό ηχηροποιείται μόνο μπροστά από τα σύμφωνα [b], [d], [g] και μπροστά από το μαλακό σημείο.

Έτσι: τις ντομάτες - [tizdomates] сдвинуть - [zdvinut']
στοιχούς γκρεμούς - [stuzgremus] сгнить - [zgnit']

Αλλά: δυσμενής - [dizmenis] смочить - [smačit']
σβήνω - [zvinu] свет - [sv'et]

Γι' αυτούς τους λόγους οι μαθητές κάνουν λάθη εκεί που η ηχηροποίηση δεν έχει ανταπόκριση στη γραφή:

Π.χ. ζβόλος αντί για σβόλος
κουραζμένος αντί για κουρασμένος

4. Στη ρωσική γλώσσα δεν υπάρχει φαινόμενο εξακολουθητικής αφομοίωσης του τελικού ν, όταν προηγείται της λέξης που αρχίζει από τα σύμφωνα κ, ξ, π, ψ, τ, τσ.

Έτσι, οι ρωσόφωνοι προφέρουν συνήθως:

[stinpoli] αντί [stinboli]
[stonkanape] αντί [stonganape]

5. Δυσκολία παρουσιάζεται για τους ρωσόφωνους:

α) στην προφορά των λαρυγγικών [κ], [γ], [χ], [γκ].

Οι ρωσόφωνοι συγχέουν στην προφορά τους φθόγγους [γ] και [γκ].

Π.χ. γκρίζος [hrizos] αντί [grizos]
γόμα [goma] αντί [homa]

β) στην προφορά των συμπλεγμάτων (γκ), (γγ).

Προφέρουν:

άγχος ως anhos
άγγελος ως angelos,

όπου το [γ] θα έπρεπε να προφέρεται όπως στη ρωσική λέξη пухнет [pu ηkt].

Για να ξεπεραστούν αυτά τα λάθη συνιστάται στους καθηγητές να προτείνουν στους ρωσόφωνους μαθητές τους πολλές ασκήσεις σχετικές με την προφορά αυτών των λέξεων.

6. Στη ρωσική γλώσσα, σε αντίθεση με την ελληνική, τα διπλά σύμφωνα στη λέξη προφέρονται ως διπλός φθόγγος.

Στη ρωσική: класс - [klass]
сделанный - [zd'elannyj]

Στην ελληνική: Γιάννης - [Janis]
μέλισσα - [melisa]

4. Ουράνωση

Η ουράνωση είναι ένα φαινόμενο που ανήκει στις παθήσεις των φθόγγων και παίζει σημαντικό ρόλο και στις δύο γλώσσες.

Στην ελληνική γλώσσα ουρανοποιούνται μόνο οι υπερωικοί φθόγγοι [x], [γ], [χ], [g] και εν μέρει [ν], [μ], όταν ακολουθούνται από τα φωνήεντα (ι), (ε), ενώ στη ρωσική γλώσσα η ουρανοποίηση αφορά όλα τα σύμφωνα (εκτός από ж, ш, щ, ц, ч). Έτσι, συναντάμε δύο τύπους συμφώνων - έναν απλό και έναν ουρανοποιημένο.

ΠΡΟΦΟΡΑ ΤΩΝ ΣΥΜΦΩΝΩΝ

Υπερωική			Ουρανική
Палка (palka)	А (a)	Я (ja)	Пялка (p'alka)
Лук (luk)	У (u)	Ю (ju)	Люк (l'uk)
Рэкет (rek'et)	Э (e)	Е (je)	Река (r'eka)
Лощадь (lošat')	О (o)	Ё (jo)	Лёша (L'oša)
Лыко (lyka)	Ы (y)	И (I)	лико (l'iko)

α) Στη ρωσική γλώσσα τα σύμφωνα ουρανοποιούνται όταν:

- προηγούνται των φωνηέντων и, я, ю, ё, е.
Π.χ. мёд (m'ot)
- η λέξη τελειώνει σε σύμφωνο που προηγείται του μαλακού σημείου (ь).
Π.χ. лён (l'en')
- προηγούνται του μαλακού σημείου ь, μετά το οποίο ακολουθεί ένα άλλο σύμφωνο, εκτός εάν το ь χρησιμοποιείται ως χωριστικό σημείο, δηλαδή μετά τα

σύμφωνα αλλά πριν από τα φωνήεντα ё, е, ю, я, и.

Π.χ. сильный [sil'nyj], αλλά пьяный [pjanyj]

β) Ενώ στη ρωσική γλώσσα τα φωνήεντα καθορίζουν την προφορά των συμφώνων, στην ελληνική γλώσσα υπάρχουν κανόνες που την επιβάλλουν.

Έτσι, ιδιαίτερη δυσκολία οι ρωσόφωνοι μαθητές αντιμετωπίζουν στην προφορά των συμφώνων πριν από τα φωνήεντα ε, ι:

- ακόμα και σε περιπτώσεις που ο κανόνας επιβάλλει την ουρανοποίηση, η λέξη προφέρεται με λάθος τρόπο:

Π.χ. [κ] και [χ], που προηγούνται του [ε] και [αι], προφέρονται πολύ πιο ουρανοποιημένα απ' ό,τι στη ρωσική γλώσσα. Αυτά τα σύμφωνα θα έπρεπε να προφέρονται όπως στις λέξεις макет [mak'et] και химия [chimija].

- τείνουν άλλωστε να ουρανοποιούν και τα άλλα σύμφωνα πριν από τα φωνήεντα ι, ε.

Π.χ. με λένε ως [m'é l'en'é]

κάνετε ως [kan'ete]

Οι καθηγητές πρέπει να τονίσουν ότι το φωνήεν [ε] προφέρεται στην ελληνική γλώσσα ως ρωσικό [э], δεν αλλάζει την «ποιότητά του» και δεν ουρανοποιεί το σύμφωνο που προηγείται.

E. Τονισμός

1. Ο τονισμός στη ρωσική γλώσσα είναι ελεύθερος, δηλαδή οποιαδήποτε συλλαβή της λέξης μπορεί να τονίζεται.
2. Στην ελληνική γλώσσα ο τονισμός είναι περιορισμένος και ανεβαίνει μόνο έως την προπαραλήγουσα.
Οι κανόνες τονισμού στην ελληνική γλώσσα είναι αρκετά πολύπλοκοι για οποιονδήποτε ξένο ξεκινάει να τη μαθαίνει, γι' αυτό, παράλληλα με τις πρώτες ασκήσεις ανάγνωσης, ο καθηγητής πρέπει να κάνει και τις ασκήσεις του σωστού τονισμού.
3. Όπως σημειώσαμε στο κεφάλαιο για τα φωνήεντα, στην ελληνική γλώσσα ο τόνος ή η έλλειψη τόνου δεν αλλάζει την προφορά στα φωνήεντα, ενώ στη ρωσική γλώσσα παρατηρούμε το φαινόμενο που ονομάζουμε «πάθη των φωνηέντων».
4. Και ο ελεύθερος τονισμός της ρωσικής γλώσσας και ο περιορισμένος της ελληνικής γλώσσας ξεχωρίζουν στην προφορά και στη γραφή λέξεις με δια-

φορετικό νόημα:

στην ελληνική γλώσσα
καλός- κάλος

στη ρωσική γλώσσα
мýκα- μυκά

Όμως, η ελληνική γλώσσα διευκολύνει τον αναγνώστη σημειώνοντας τόνους στη γραφή, ενώ η ρωσική γλώσσα δεν τους σημειώνει σε καμιά περίπτωση.

5. Στην ελληνική γλώσσα μπορεί να υπάρξει διπλός τονισμός. Συχνά οι ρωσόφωνοι παραλείπουν το δεύτερο τόνο και στη γραφή και στην προφορά.
6. Στη ρωσική γλώσσα οι κτητικές αντωνυμίες τονίζονται όπως και τα ουσιαστικά, τα οποία συνοδεύουν, ενώ στην ελληνική γλώσσα, στο ονομαστικό σύνολο, που αποτελείται από το άρθρο, το ονομαστικό και τη συνοδεύουσά τους κτητική αντωνυμία, υπάρχει μόνο ένας τόνος στο ονομαστικό. Έτσι, οι ρωσόφωνοι μαθητές τείνουν να τονίζουν και τα τρία μέρη του συνόλου, προφέροντάς τα και τονίζοντας ξεχωριστά.

ΣΤ. Επιτονισμός

Η μελωδία της φράσης -ο επιτονισμός- είναι διαφορετική στην ελληνική και τη ρωσική γλώσσα. Από τον τρόπο προφοράς μιας ελληνικής φράσης μπορείς να ξεχωρίσεις εύκολα έναν ξένο και η προφορά αυτή «φεύγει» μόνο με την πάροδο του χρόνου, με συνεχή εξάσκηση και με την αδιάκοπη χρήση της γλώσσας.

1. Στην απλή καταφατική πρόταση στη ρωσική γλώσσα τονίζεται συνήθως το υποκείμενο.

Π.χ. Дети читают книгу – [Det' i čitajut kn'igu]

Στην ελληνική αντίστοιχη φράση τονίζεται συνήθως το ρήμα.

Π.χ. Τα παιδιά διαβάζουν το βιβλίο.

2. Στην ελληνική γλώσσα στην ερωτηματική πρόταση ο τόνος συνήθως ανεβαίνει στο τέλος της πρότασης.

Π.χ. Το είδες αυτό;

Στη ρωσική γλώσσα τονίζεται το ρήμα και στο τέλος της πρότασης ο τόνος κατεβαίνει.

Π.χ. Ты видел это?

3. Στην επιφωνηματική πρόταση ο επιτονισμός στη ρωσική και στην ελληνική γλώσσα συμπίπτει.

Z. Στίξη

Οι κανόνες στίξης μοιάζουν και στις δύο γλώσσες. Οι διαφορές τους είναι:

1. Στις περιπτώσεις που στην ελληνική γλώσσα χρησιμοποιείται η άνω τελεία ή η διπλή τελεία, στη ρωσική γλώσσα χρησιμοποιείται μόνο η διπλή τελεία, μια και δεν υπάρχει η άνω τελεία.
2. Το κόμμα χρησιμοποιείται στη ρωσική γλώσσα σε περισσότερες περιπτώσεις απ' ό,τι στην ελληνική. Για παράδειγμα, στη ρωσική γλώσσα με κόμμα χωρίζεται η ειδική, η πλάγια ερωτηματική και η ενδοιαστική πρόταση.
Π.χ. στην ελληνική γλώσσα: Έγραψε πως θα έρθει.
στη ρωσική γλώσσα: Он написал, что придет.
3. Το ερωτηματικό στην ελληνική γλώσσα σημειώνεται με «;», ενώ στη ρωσική με «?», όπως και σε πολλές ευρωπαϊκές γλώσσες.
4. Στη ρωσική γλώσσα δεν υπάρχουν τα εξής ορθογραφικά σημεία που υπάρχουν στην ελληνική:
  - α. απόστροφος
  - β. υποδιαστολή
  - γ. διαλυτικά.

H. Συλλαβισμός

Οι κανόνες συλλαβισμού στη ρωσική και την ελληνική γλώσσα διαφέρουν.

1. Και στις δύο γλώσσες στη λέξη υπάρχουν τόσες συλλαβές όσα είναι και τα φωνήεντα.

Π.χ. έ-να мы-ло [mylo]
ή-χος А-рал [Aral]

Αλλά, σε αντίθεση με την ελληνική γλώσσα, στη ρωσική γλώσσα οι κανόνες συλ-

λαβισμού δεν επιτρέπουν να αφήνουμε ένα φωνήεν σε μια σειρά, μεταφέροντας τις υπόλοιπες συλλαβές στην άλλη.

Έτσι, ενώ στα ελληνικά μπορούμε να χωρίσουμε τη λέξη στη γραφή ως εξής:

έ-λα, ύ-δωρ,

στη ρωσική γλώσσα η λέξη αυτή στη γραφή δεν χωρίζεται καθόλου:

Арал [Aral]

ή χωρίζεται με αυτόν τον τρόπο: уро - жай [uražaj].

2. Στα ελληνικά, δυο σύμφωνα που βρίσκονται ανάμεσα σε δυο φωνήεντα συνήθως δημιουργούν συλλαβή με το δεύτερο φωνήεν:

έ-τσι, κο-φτερός

Στα ρωσικά, σ' αυτήν την περίπτωση το πρώτο σύμφωνο κάνει συλλαβή με το πρώτο φωνήεν και το δεύτερο με το δεύτερο:

мис-ка - [m'iska]

Γι' αυτό, οι ρωσόφωνοι μαθητές κάνουν συχνά το λάθος να χωρίζουν κατά το συλλαβισμό τα δίψηφα γράμματα, όπως:

αμ-πέ-λι αντί α-μπέ-λι ή κοφ-τε-ρός αντί κο-φτε-ρός

3. Και στα ελληνικά και στα ρωσικά στο συλλαβισμό χωρίζονται όμοια σύμφωνα, όπως:

κόκ-κινος, γράμ-μα

рас-сле-до-вать [rassledavat']

грам-ма-ти-ка [grammat'ika]

4. Στα ελληνικά τα δίψηφα φωνήεντα δε χωρίζονται:

αί-μα, εί-ναι

Ο χωρισμός τους αποτελεί ακόμα ένα συχνό λάθος των ρωσόφωνων μαθητών.

3. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΣΤΗ ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ

I. ΤΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

1. Γένος

α. Και στις δύο γλώσσες υπάρχουν τρία γραμματικά γένη: αρσενικό, θηλυκό και ουδέτερο.

Στην ελληνική γλώσσα το γένος του ουσιαστικού καθορίζει τη μορφή του εξαρτημένου από αυτό επιθέτου, άρθρου ή αντωνυμίας.

Στη ρωσική γλώσσα το γένος του ουσιαστικού καθορίζει επίθετα, αντωνυμίες και ρήματα παρελθοντικού χρόνου στο 3ο πρόσωπο ενικού.

Ένας ρωσόφωνος μαθητής αντιμετωπίζει μεγάλο πρόβλημα στη διάκριση του γένους ουσιαστικών στην ελληνική γλώσσα.

Στη ρωσική γλώσσα, εκτός από σπανιότητες εξαιρέσεις, η κατάληξη του ονόματος καθορίζει και το γένος του.

Οι καταλήξεις -а, -я υποδηλώνουν ονόματα γένους θηλυκού, έμψυχα αρσενικού γένους που δηλώνουν συγγένεια, και κύρια ονόματα:

мама (mama), дядя (d'ad'a) - μητέρα, θείος

Τα ουσιαστικά δίχως κατάληξη υποδηλώνουν ονόματα αρσενικού γένους:

сон (son) - όνειρο

Τα ουσιαστικά με καταλήξεις -е, -ο υποδηλώνουν ουσιαστικά ουδέτερου γένους:

небо (n'eba) - ουρανός   поле (pol'e) - χωράφι

Τα ουσιαστικά που καταλήγουν σε чь, жь, шь, щь ανήκουν σε ουσιαστικά θηλυκού γένους.

Στην ελληνική γλώσσα, ένας ρωσόφωνος μαθητής τις περισσότερες φορές πρέπει να γνωρίζει το άρθρο του ουσιαστικού για να ξεχωρίσει το γένος του.

η καρέκλα, το άρμα

β. Στην ελληνική γλώσσα υπάρχουν περιπτώσεις που το ίδιο αντικείμενο εκφράζεται με ουσιαστικό διαφορετικού γένους και φέρει επομένως διαφορετικές καταλήξεις:

Π.χ. ο σκύλος - το σκυλί, η στράτα - το στρατί, ο σωλήνας - η σωλήνα

γ. Σε ορισμένα ουσιαστικά δε συμπίπτουν το φυσικό και το γραμματικό γένος.

Π.χ. το αγόρι (ουδέτερο γένος), мальчик (αρσενικό γένος) [mal'čik]

δ. Οι ρωσόφωνοι μαθητές μπερδεύουν τα γένη των γεωγραφικών ονομάτων, χρησιμοποιώντας από συνήθεια το γένος που υπάρχει στη μητρική τους γλώσσα.

Π.χ. η Πετρούπολη (θηλυκού γένους) - Петербург (αρσενικού γένους)
το Κιέβο (ουδέτερου γένους) - Киев (αρσενικού γένους)

Αυτό συμβαίνει επειδή στην ελληνική γλώσσα η λέξη “πόλη” είναι γένους θηλυκού, ενώ στη ρωσική γλώσσα είναι γένους αρσενικού.

ε. Δυσκολίες προκαλούν επίσης οι λέξεις που η ρωσική γλώσσα «δανείστηκε» από την ελληνική γλώσσα και τις οποίες ο ρωσόφωνος μαθητής συνεχίζει να αποδίδει με το γένος που έχουν στη μητρική του γλώσσα.

Π.χ. το πρόβλημα (ουδέτερου γένους) - проблема (θηλυκού γένους)
η περίοδος (θηλυκού γένους) - период (αρσενικού γένους)
τα μαθηματικά (ουδέτερου γένους πληθ.)- математика (θηλυκού γένους ενικός)

στ. Μεγάλη δυσκολία για τους ρωσόφωνους μαθητές αποτελεί η σωστή τοποθέτηση γένους στα αρκτικόλεξα ουσιαστικά.

Στη ρωσική γλώσσα, όπως και στην ελληνική, τα αρκτικόλεξα σχεδόν πάντα έχουν το γένος της βασικής λέξης.

Τα λάθη συμβαίνουν επειδή οι ρωσόφωνοι μαθητές δε γνωρίζουν πάντα τι σημαίνουν τα αρκτικόλεξα και «οδηγούνται» από την κατάληξή τους.

Π.χ. η *ΙΚΑ* αντί το *ΙΚΑ*
το *ΕΥΔΑΠ* αντί η *ΕΥΔΑΠ*
το *ΟΤΕ* αντί ο *ΟΤΕ*

ζ. Μεγάλη σύγχυση στους ρωσόφωνους προκαλεί η αλλαγή του γένους στα υποκοριστικά (μεγεθυντικά) στην ελληνική γλώσσα.

Στη ρωσική γλώσσα συνήθως στα υποκοριστικά διατηρείται το γένος του παραγωγικού ουσιαστικού, ενώ στα ελληνικά το γένος των παράγωγων υποκοριστικών διαφέρει συνήθως από το γένος του παραγωγικού ουσιαστικού.

ο αδερφός - το αδερφάκι
брат - братишка (αρσενικού γένους)
[brat-brat'ishka]

2. Πτώσεις

Στη ρωσική γλώσσα την κατηγορία της πτώσης διαθέτουν, εκτός από τα ουσιαστικά και τα επίθετα, οι αντωνυμίες, τα αριθμητικά και οι μετοχές, όπως ακριβώς και στην ελληνική γλώσσα.

Η ελληνική γλώσσα παρουσιάζει τέσσερις πτώσεις, ενώ η ρωσική έξι.

Ρωσική γλώσσα	Ελληνική γλώσσα
Ονομαστική πτώση	Ονομαστική πτώση
Γενική πτώση	Γενική πτώση
Δοτική πτώση	-
Αιτιατική πτώση	Αιτιατική πτώση
Οργανική πτώση	-
Προθετική πτώση	-
-	Κλητική πτώση

Όλες οι κοινές και για τις δύο γλώσσες πτώσεις συμπίπτουν στις λειτουργίες τους. Όσον αφορά τις υπόλοιπες πτώσεις της ρωσικής γλώσσας:

- Η δοτική πτώση απαντά στις ερωτήσεις: «σε ποιον;», «σε ποιο;» και αντιστοιχεί στη δοτική της αρχαίας ελληνικής. Η βασική λειτουργία της είναι η δήλωση του έμμεσου αντικειμένου.
- Η οργανική πτώση απαντά στις ερωτήσεις «με ποιον;», «με τι;» και δηλώνει κυρίως το όργανο.
- Η προθετική πτώση απαντάει στην ερώτηση «περί τίνος;» και χρησιμοποιείται μόνο με προθέσεις, ενώ οι υπόλοιπες πτώσεις χρησιμοποιούνται και χωρίς προθέσεις.

Η κλητική πτώση της ελληνικής γλώσσας κάποτε υπήρχε στη ρωσική γλώσσα με την κατάληξη –e. Τη διατηρούν οι συγγενείς της γλώσσες - η ουκρανική και η λευκορωσική.

Η ονομαστική πτώση παραμένει η πτώση του υποκειμένου, η αιτιατική του αντικειμένου και η γενική η πτώση που αποδίδει την έννοια της κτήσης.

Όμως:

1. Στη χρήση της ονομαστικής πτώσης οι ρωσόφωνοι συχνά παραλείπουν το άρθρο και τη χρησιμοποιούν στη θέση της κλητικής.

Π.χ. *Γιάννης* αντί *Γιάννη!*

2. Στη ρωσική γλώσσα η γενική πτώση χρησιμοποιείται με άρνηση και με λέξεις που δηλώνουν τη στέρηση. Το φαινόμενο αυτό μεταφέρεται αυτόματα στην ελληνική γλώσσα από τους ρωσόφωνους.

Π.χ. Δεν υπάρχει *πολυθρόνας* (αντί: *πολυθρόνα*).

Η πόλη δεν έχει *μουσείου* (αντί: *μουσείο*).

3. Στη ρωσική γλώσσα τα έμψυχα ουσιαστικά σχηματίζουν την αιτιατική όμοια με τη γενική, ενώ τα άψυχα όμοια με την ονομαστική.

Ονομαστική πτώση (Именительный падеж)	Георгий	маяк
Γενική πτώση (Родительный падеж)	Георгия _____	маяка _____
Αιτιατική πτώση (Винительный падеж)	Георгия _____	маяк _____

Έτσι, οι ρωσόφωνοι συχνά λανθασμένα χρησιμοποιούν τη γενική πτώση στη θέση της αιτιατικής.

Π.χ. *Είδα του Γιώργου* (αντί *τον Γιώργο*).

Συχνότερα αυτό το λάθος παρατηρείται στη χρήση των προσωπικών αντωνυμιών.

Π.χ. *του είδα* αντί *τον είδα*

4. Κάποιες από τις σχέσεις που στα ελληνικά δηλώνονται με ρήμα + ονομαστική ή αιτιατική πτώση, στα ρωσικά δηλώνονται με διαφορετικές πτώσεις.

Π.χ. *ζηλεύω + αιτιατική* завидовать + δοτική

απειλώ + αιτιατική угрожать + δοτική

Οι ρωσόφωνοι συχνά κάνουν λάθη προσπαθώντας να αποδώσουν αυτή τη σχέση με την πρόθεση «σε».

Π.χ. *ζηλεύω σε κάποιον*

απειλώ σε κάποιον

5. Τους ρωσόφωνους δυσκολεύει το σχήμα με δύο αιτιατικές στη σειρά.

Π.χ. *Φέρε ένα ποτήρι νερό.*

Γι' αυτό οι ρωσόφωνοι τείνουν να χρησιμοποιούν το πιο οικείο προς αυτούς σχήμα με πρόθεση.

Π.χ. *Φέρε ένα ποτήρι με νερό.*

6. Συχνά οι ρωσόφωνοι κάνουν λάθη στην επιρρηματική χρήση της αιτιατικής πτώσης που δηλώνει:

- τόπο πηγαίνω **σπίτι**
- σκόπο πήγα **βόλτα**
- χρόνο **το πρωί** πήγα βόλτα

χρησιμοποιώντας πάντα την πρόθεση «σε».

Π.χ. πηγαίνω στο σπίτι
πηγαίνω στη βόλτα
πηγαίνω βόλτα στο πρωί

7. Σε πολλές περιπτώσεις που στα ελληνικά βρίσκουμε ουσιαστικό σε ονομαστική πτώση + ουσιαστικό σε γενική, έχουμε αντίστοιχα στα ρωσικά επίθετο + ουσιαστικό σε ονομαστική πτώση.

Π.χ. Στα ελληνικά λέμε *Πανεπιστήμιο Αθηνών*. Αυτό στα ρωσικά αποδίδεται ως *Αφινσκιϋ Υνιβερσίτετ* και μεταφράζεται επομένως από τους ρωσόφωνους ως *Αθηναϊκό Πανεπιστήμιο*.

Απ' ό,τι σημειώσαμε παραπάνω, μπορούμε να συμπεράνουμε πως ο καθηγητής πρέπει να δίνει ιδιαίτερη σημασία στο θέμα της χρήσης των πτώσεων στην ελληνική γλώσσα. Πρέπει να εξηγήσει ότι οι ρωσικές (δοτική, οργανική και προθετική) πτώσεις που δεν αντιστοιχούν σε ελληνικές αποδίδονται στα ελληνικά κυρίως με τις προθέσεις «σε», «με», και «για» αντίστοιχα + αιτιατική πτώση.

3. Αριθμοί

Και οι δύο γλώσσες έχουν δύο αριθμούς – ενικό και πληθυντικό.

Σε σχέση με την κατηγορία του αριθμού όλα τα ουσιαστικά διαιρούνται σε δύο ομάδες:

α) ουσιαστικά που έχουν τύπους και των δύο αριθμών

β) ουσιαστικά που συνηθίζονται είτε στον ενικό είτε στον πληθυντικό αριθμό.

Πρέπει όμως να διακρίνονται οι λέξεις που χρησιμοποιούνται μόνο σε ενικό ή μόνο σε πληθυντικό αριθμό, διότι οι περιπτώσεις αυτές δε συμπίπτουν πάντα στις δύο γλώσσες.

Π.χ. τα Χριστούγεννα (πληθ.) - Рождество (εν.) [Raždistvo]
τα Φώτα (πληθ.) - Крещение (εν.) [Kriščenje]

Θα πρέπει επίσης να εντοπίζονται οι λέξεις που σε μια από τις γλώσσες έχουν και τους δύο αριθμούς και στην άλλη έχουν μόνο τον ένα – είτε τον ενικό, είτε τον πληθυντικό.

Π.χ. ψαλίδι-ψαλίδια ножницы/nožnicy/

4. Κλίσεις

Μια από τις μεγαλύτερες δυσκολίες για όσους ξένους μαθαίνουν την ελληνική γλώσσα είναι η σωστή χρήση των κλίσεων των ουσιαστικών.

1. Στην ελληνική γλώσσα εξετάζουμε την κλίση των ουσιαστικών χωριστά για κάθε γένος κι έτσι έχουμε την κλίση των αρσενικών, την κλίση των θηλυκών και την κλίση των ουδέτερων.
2. Στη ρωσική γλώσσα τα ουσιαστικά χωρίζονται σε κλίσεις με γνώμονα την κατάληξη (βλέπε και "Γένος").

Έτσι, στην 1η κλίση ανήκουν ονόματα θηλυκού γένους με κατάληξη -a, -я (π.χ. война, земля). Στη 2η κλίση ανήκουν τα ακατάληκτα ουσιαστικά αρσενικού γένους και ουσιαστικά ουδέτερου γένους με κατάληξη -o, -e (π.χ. окно).

Στην 3η κλίση ανήκουν τα ουσιαστικά γένους θηλυκού χωρίς κατάληξη που τελειώνουν σε /-ь/, σημάδι ουρανώσης (βλ. «Γένος»).

Αν η βάση του ουσιαστικού καταλήγει σε υπερωικό σύμφωνο, λέμε ότι ανήκει σε υπερωική κλίση (π.χ. пλίта [pl'íta], стол [stol], окно [akno]).

Αν η βάση του ουσιαστικού καταλήγει σε ουρανοποιημένο σύμφωνο, λέμε ότι ανήκει σε ουρανοποιημένη κλίση (π.χ. земл́я [ziml'a], тѣтя [t'ot'a]).

Τα ουσιαστικά με βάση σε -к, -г, -х και ж, ш, ч, щ ανήκουν σε μικτή κλίση.

Π.χ. нога [naga] лужи [luži]

3. Για τους ρωσόφωνους μαθητές μεγάλη δυσκολία παρουσιάζεται:

- ✓ στην κλίση των ισοσύλλαβων και ανισοσύλλαβων ουσιαστικών αρσενικού γένους σε -ης, όταν πρόκειται να σχηματίσουν τον πληθυντικό αριθμό. Έτσι, αντί για *νοικοκύρηδες* συχνά λένε *νοικοκύρες* σε αναλογία με τους *φοιτητές*.
- ✓ στο συνδυασμό του άρθρου γένους θηλυκού με ουσιαστικό που έχει "αρσενική κατάληξη".

Π.χ. *ο μέθοδος, ο οδός* αντί *η μέθοδος, η οδός*

- ✓ στην κλίση των ισοσύλλαβων και ανισοσύλλαβων ουσιαστικών γένους θηλυκού.

Π.χ. *γιαγιά - γιαγές* αντί *γιαγιάδες*

- Συχνά παρατηρούνται λάθη και στην κλίση των αρχαιοκλιτων θηλυκού γένους που τελειώνουν στην ονομαστική ενικού σε -η.

Π.χ. *η πόλη - οι πόλεις* αντί *πόλεις*, σε αναλογία με *ψυχή - ψυχές*

- Δυσκολία και σύγχυση προκαλούν στους ρωσόφωνους μαθητές τα διπλόκλιτα ουσιαστικά:
  - ο βράχος - οι βράχοι - τα βράχια
  - ο λόγος - οι λόγοι - τα λόγια
  - ο χρόνος - οι χρόνοι - τα χρόνια
- Συχνά οι ρωσόφωνοι μαθητές κλίνουν τα ουδέτερα ουσιαστικά σε -ος ως αρσενικά ουσιαστικά σε -ος. Εδώ επικρατεί σύγχυση στην αναγνώριση του γένους και στους κανόνες κλίσης των ουσιαστικών.

Σε αυτά τα θέματα οι καθηγητές θα πρέπει να αφιερώσουν λίγο παραπάνω χρόνο και προσοχή, διότι το αποτέλεσμα μπορεί να επιτευχθεί μόνο με επανειλημμένες ασκήσεις.

Οι καθηγητές θα πρέπει να επιμένουν ότι οι ασκήσεις κλίσης των ουσιαστικών είναι απαραίτητο να μαθαίνονται απέξω από τους μαθητές, διότι μόνο έτσι θα μπορέσει να «λυθεί» η γλώσσα.

- Κλίνοντας τα ουσιαστικά οι ρωσόφωνοι μαθητές συχνά κάνουν λάθη στον τονισμό, όπως:
  - οι άνθρωποι, των ανθρώπων αντί των ανθρώπων*

II. ΤΑ ΑΡΘΡΑ

Η ανυπαρξία του (οριστικού και αορίστου) άρθρου στη ρωσική δημιουργεί πολλά προβλήματα σχετικά με τη σωστή του χρήση στην ελληνική γλώσσα. Τα σημαντικότερα προβλήματα που παρατηρούνται είναι:

1. Η λανθασμένη εμφάνιση ή η παράλειψή του. Συχνότατα οι ρωσόφωνοι παραλείπουν το άρθρο πριν τα κύρια ονόματα.

Π.χ. *ήρθε Ελένη* αντί *ήρθε η Ελένη*

2. Ακόμα υπάρχει σύγχυση στη χρήση ή όχι του άρθρου με το ρήμα «είναι». Πρέπει να τονιστεί η νοηματική διαφορά, η οποία διαφαίνεται και στη ρωσική μετάφραση.

Π.χ. Είναι φοιτητής - Он студент [on stud'ent]

Είναι ο φοιτητής - Это студент [eta stud'ent]

Εξαιρούνται, βέβαια, τα κύρια ονόματα που πάντα ακολουθούν το οριστικό άρθρο. Όμως, αποφεύγουμε το άρθρο σε: τίτλους, επιγραφές, ανακοινώσεις, προκηρύξεις, αφίσες.

3. Σύγχυση υπάρχει επίσης ανάμεσα σε οριστικό και αόριστο άρθρο. Το αόριστο

άρθρο αντιστοιχεί με τις ρωσικές λέξεις "один" [ad'in]= ένας, και "какой-то" [kakoj-ta]= κάποιος.

Π.χ. Ένα παιδί φωνάζει. Какой-то ребёнок плачет. [kakoj-ta r'ibjonak plačit]
Μια κυρία έκλεισε την πόρτα. Одна женщина закрыла дверь. [adna ženščina zakryla dv'er']

Καλό είναι επίσης να τονιστεί ότι με τα υπαρκτικά ρήματα χρησιμοποιείται το αόριστο άρθρο.

Π.χ. Στην αυλή υπάρχει ένα δέντρο.

Επίσης, το αόριστο άρθρο στην ελληνική γλώσσα δεν έχει πληθυντικό, αντίθετα από τα ρωσικά, όπου η αντωνυμία «μερικοί, -ές, -ά» χρησιμοποιείται στη θέση του πληθυντικού του αορίστου άρθρου.

μια γυναίκα – γυναίκες   какая-то женщина-какие-то женщины
[kakaja-ta ženščina –kakije –ta ženščiny]

4. Σύγχυση προκαλεί στο ρωσόφωνο και η θέση στην οποία οφείλει να τοποθετήσει το άρθρο. Πρέπει να διευκρινίσουμε ότι η σωστή θέση του άρθρου είναι πριν από το επίθετο και το ουσιαστικό.

Π.χ. ο καλός άνθρωπος

Εξαίρεση αποτελούν:

- τα ποσοτικά επίθετα όπως και οι δεικτικές αντωνυμίες «τόσος» και «τέτοιος», όπου δε χρησιμοποιείται άρθρο.

Π.χ. μερικοί άνθρωποι

- οι δεικτικές αντωνυμίες «αυτός», «ετούτος», «εκείνος» και το επίθετο «όλος», που προηγούνται του άρθρου.

Π.χ. αυτός ο καλός άνθρωπος

5. Σύγχυση προκαλείται στην κλίση άρθρου+ουσιαστικού, όταν το άρθρο υποδηλώνει θηλυκό γένος και το ουσιαστικό ακολουθεί, όσον αφορά τις καταλήξεις, την κλίση του αρσενικού γένους.

Π.χ. η οδός

III. ΤΑ ΕΠΙΘΕΤΑ

Όπως και στα ελληνικά έτσι και στα ρωσικά τα επίθετα διαθέτουν το γένος, τον αριθμό και την πτώση του ουσιαστικού που προσδιορίζουν. Προβλήματα παρου-

σιάζονται κυρίως στην κλίση κάποιων επιθέτων και στο σχηματισμό των παραθετικών. Έτσι:

1. Οι ρωσόφωνοι, όπως και οι άλλοι ξενόγλωσσοι, δυσκολεύονται:

- στην κλίση επιθέτου με ουσιαστικό που έχει διαφορετική κατάληξη, με αποτέλεσμα να κλίνουν το επίθετο με βάση την κατάληξη του ουσιαστικού ή αντίστροφα:

Π.χ. *οι καλές μαθητές* αντί *οι καλοί μαθητές*
τους καλούς μαθητούς αντί *τους καλούς μαθητές*

- στην κλίση των επιθέτων δύο καταλήξεων
- στην κλίση των επιθέτων που προέρχονται από αρχαίες ενεργητικές μετοχές του ενεστώτα σε -ων, -ουσα, -ον
- στη διάκριση του γένους στον πληθυντικό αριθμό, καθώς στα ρωσικά ο πληθυντικός αριθμός είναι κοινός για όλα τα γένη.

Π.χ. *απλοί* - *απλές* - *απλά*, *αλλά простые* - [prastyje] για όλα τα γένη

2. Το ανώμαλο επίθετο «ο πολύς, η πολλή, το πολύ» δημιουργεί προβλήματα στους ρωσόφωνους τόσο στην κλίση του όσο και στη χρήση του.

Στα ρωσικά, το επίθετο αυτό [многий-многая-многое] - [mnog'ij-mnogaja-mnogaje] συχνά αντικαθίσταται από το επίρρημα «μного» + γενική πτώση, το οποίο βέβαια είναι άκλιτο, όπως και το ελληνικό επίρρημα «πολύ» [очень]-[očip'], με αποτέλεσμα να μη γίνεται κατανοητό πότε πρόκειται για επίρρημα και πότε για επίθετο.

3. Τα επίθετα στην ελληνική γλώσσα κατά την κλίση τους φυλάγουν τον τόνο στη συλλαβή που τονίζεται η ονομαστική του αρσενικού:

Π.χ. ο έτοιμος - του έτοιμου

Οι ρωσόφωνοι συχνά μεταθέτουν τον τόνο καθ' ομοίωση με τα ουσιαστικά:

Π.χ. *των ετοιμών γιαουρτιών* αντί *των έτοιμων γιαουρτιών*

4. Στην ελληνική το θηλυκό των επιθέτων σε -ος, -ια, -ο γράφεται στον πληθυντικό αριθμό χωρίς το -ι-.

Π.χ. η φτωχιά - οι φτωχές

Οι ρωσόφωνοι συχνά αφήνουν το [ι] και στον πληθυντικό:

φτωχιά - φτωχίες

5. Στα ρωσικά υπάρχουν σύντομα επίθετα, δηλαδή επίθετα που δεν κλίνονται αλλά έχουν μόνο γένη και αριθμό. Μερικά επίθετα διαθέτουν και πλήρη και σύντομη μορφή.

Π.χ. *простой-простая-простое* [prastoj-prastaja-prastoje] απλός -ή -ό

прост-проста-просто [prost-prasta-prosto] απλός -ή -ό

Η σύντομη μορφή του επιθέτου επέχει πάντα θέση κατηγορούμενου, ενώ η πλή-

ρης μορφή συνήθως (επιθετικού) προσδιορισμού. Στα ελληνικά και οι δύο λειτουργίες επιτελούνται από το ίδιο επίθετο.

6. Στα ρωσικά επίσης υπάρχουν τα «κτητικά επίθετα», δηλαδή τα επίθετα που δηλώνουν κτήση. Στα ελληνικά συνήθως την αντίστοιχη λειτουργία επιτελεί η γενική κτητική (βλ. χρήση γενικής).

7. Στη ρωσική γλώσσα, όπως και στην ελληνική, οι βαθμοί παράθεσης των επιθέτων είναι τρεις: θετικός, συγκριτικός και υπερθετικός.

Τα παραθετικά των επιθέτων σχηματίζονται και στις δύο γλώσσες με δύο τρόπους: μονολεκτικά και περιφραστικά. Στα ρωσικά όμως ο μονολεκτικός τύπος του συγκριτικού βαθμού είναι άκλιτος και σχηματίζεται με το επίθημα «-ee».

Π.χ. сильный-сильная-сильное   сильнее [s'il'nyj-s'il'naja-s'il'naje]-
[s'il'n'eje] δυνατός - δυνατή - δυνατό   δυνατότερος -η -ο

Ο περιφραστικός τύπος σχηματίζεται με την προσθήκη πριν από το επίθετο των λέξεων «болье» [bol'eje] - περισσότερο και «менее» [m'en'eje] - λιγότερο.

Ο μονολεκτικός υπερθετικός βαθμός σχηματίζεται στα ρωσικά με την προσθήκη του μορφήματος «-айш, -ейш» [ajš-ejš] ανάμεσα στο θέμα και την κατάληξη, ενώ ο περιφραστικός υπερθετικός με το επίθετο «самый, самая, самое» [samyj-samaja-samaje] + επίθετο.

Ο β' όρος σύγκρισης σχηματίζεται είτε με τη γενική είτε με το σύνδεσμο «чем» [čem] + ίδια πτώση με τον α' όρο σύγκρισης (αντίστοιχο του «παρα+αιτ.»).

Συνήθως οι ρωσόφωνοι δυσκολεύονται:

- στην κατάληξη του παραθετικού (αν είναι – στερως, – υτερος ή – ετερος): ευκολότερος ή ευκολύτερος ή ευκολέτερος
- στο β' όρο σύγκρισης, δηλαδή συχνά χρησιμοποιούν γενική και όχι «από+αιτιατική».

Π.χ. είναι καλύτερος του Γιάννη αντί είναι καλύτερος από το Γιάννη
Συχνό λάθος που το κάνουν και στη μητρική τους γλώσσα είναι η χρήση του σχήματος

Π.χ. ο πιο ωραιότερος   αντί ή ωραιότερος ή ο πιο ωραίος.

IV. ΟΙ ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ

Τα είδη των αντωνυμιών ταυτίζονται στις δύο γλώσσες. Προβλήματα επομένως προκύπτουν όχι στην κατανόηση αλλά στη χρήση τους. Έτσι:

1. Συχνά οι ρωσόφωνοι χρησιμοποιούν την προσωπική αντωνυμία πριν από το ρήμα, κάτι που δε συνηθίζεται στην ελληνική παρά μόνο για έμφαση:

Π.χ. *εγώ θέλω να φύγεις* αντί *θέλω να φύγεις*

2. Οι προσωπικές αντωνυμίες διαθέτουν δυνατούς και αδύνατους τύπους και στις δύο γλώσσες. Σημαντικό πρόβλημα για τους ρωσόφωνους, όπως και για πολλούς άλλους ξενόγλωσσους, είναι η σωστή τοποθέτηση του αδύνατου τύπου της προσωπικής αντωνυμίας μέσα στην πρόταση. Πρέπει να διευκρινιστεί ότι αυτή πάντα προηγείται του ρήματος -αντίθετα από τα ρωσικά, όπου μπορεί να προηγείται και να έπεται- εκτός αν αυτό βρίσκεται σε προστακτική ή σε ενεργητική μετοχή σε -οντας, οπότε έπεται (όπως και στα ρωσικά).

Π.χ. **την** ξέρω **я еѐ** знаю - Я знаю **еѐ**

Επίσης, η προσωπική αντωνυμία ακολουθεί τα μόρια *θα, να, ας* κ.λπ. και, όταν το ρήμα είναι δίπτωτο, προηγείται η γενική και ακολουθεί η αιτιατική.

Π.χ. *θα του το* εξηγήσω **я ему** обьясню это - я обьясню **ему** это

3. Σε αντίθεση με την ελληνική γλώσσα, οι κτητικές αντωνυμίες στη ρωσική γλώσσα α' και β' προσώπων ενικού και πληθυντικού έχουν το ίδιο γένος, αριθμό και πτώση με τα ουσιαστικά που συνοδεύουν.

Π.χ. **мой** **моя** **мое**
дом **книга** **окно**

Ενώ στα ελληνικά: **οικία**
τόμος
παράθυρό **μου**

Οι κτητικές αντωνυμίες γ' προσώπου στη ρωσική γλώσσα εκφράζονται με τη γενική πτώση της προσωπικής αντωνυμίας γ' προσώπου:

Π.χ. **его** - αρσενικό, ουδέτερο **-[jevo]**
еѐ - θηλυκό **-[jejo]**
их - πληθυντικός για όλα τα γένη **-[ich]**

4. Στα ρωσικά χρησιμοποιούνται δύο διαφορετικές κτητικές αντωνυμίες ανάλογα με την περίπτωση: **свой**= (svoj), **своя**= (svaja), **своѐ**= (svajo) = δικός μου, δική μου, δικό μου, και **его**= (jevo) = του, **еѐ**= (jejo) = της, **его**= (jevo) = του.

Π.χ. Ο φοιτητής διαβάζει το βιβλίο **του** (= svaju).

Ο φοιτητής έχει ένα φίλο και διαβάζει το βιβλίο **του** (= jevo).

Στην πρώτη περίπτωση το βιβλίο ανήκει στο φοιτητή και στη δεύτερη στο φίλο του. Η ρωσική γλώσσα κάνει τη διάκριση στην κτητική αντωνυμία, ενώ η ελληνική όχι.

5. Στη χρήση των δεικτικών αντωνυμιών δεν παρουσιάζεται καμιά δυσκολία.

6. Η ρωσική αυτοπαθής αντωνυμία себя= (sibia) δεν έχει πρόσωπο, ονομαστική πτώση, ούτε γένος και αριθμό: χρησιμοποιείται ευρέως στο λόγο σε θέση αντικειμένου. Η ελληνική αυτοπαθής αντωνυμία (του εαυτού μου/σου/του/της) έχει περιορισμένη χρήση. Συχνά τα ρήματα που συντάσσονται με την αυτοπαθή αντωνυμία στα ρωσικά αντιστοιχούν σε ρήματα μέσης διάθεσης στα ελληνικά.

Π.χ. πλένομαι, ντύνομαι   умываюсь, одеваюсь
[umyvajus'-adivajus']

7. Οι αναφορικές αντωνυμίες έχουν σχεδόν την ίδια χρήση στις δύο γλώσσες. Συχνά οι ρωσόφωνοι συγχέουν την αναφορική αντωνυμία *ό,τι* με το σύνδεσμο *ότι*.

8. Οι ρωσικές οριστικές αντωνυμίες έχουν γένη, αριθμούς και πτώσεις, και είναι οι εξής:

весь	- ολόκληρος
всякий [vs'ak'ij]	- όλος
каждый [každyj]	- κάθε
самый [samyj]	- ίδιος
любой [l'uboj]	- κάθε
иной [inoj]	- άλλος
другой [drugoj]	- άλλος

Οι ελληνικές οριστικές αντωνυμίες είναι το επίθετο *ο ίδιος, η ίδια, το ίδιο* και το επίθετο *μόνος, μόνη, μόνο* (άναρθρο) + γενική των αδύνατων τύπων της προσωπικής αντωνυμίας.

9. Οι ερωτηματικές αντωνυμίες βρίσκονται σε αντιστοιχία στις δύο γλώσσες. Μόνο οι ρωσικές αντωνυμίες *кто*=[kto]= *ποιος*, και *что*=[čto]=*τι* διαφέρουν από τις αντίστοιχες ελληνικές, καθώς δε διαθέτουν γένη και αριθμούς.

10. Οι ελληνικές αόριστες αντωνυμίες που περιέχουν άρνηση (π.χ. *κανείς*) αντιστοιχούν στις ρωσικές αρνητικές αντωνυμίες. Αξίζει να σημειωθεί πως η διπλή άρνηση υπάρχει και στα ρωσικά, αν και δεν είναι αναγκαία.

Π.χ. Не скажи нигде= [n'i skaži n'igd'e]= Μην πεις πουθενά.

V. ΤΑ ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ

1. Τα αριθμητικά και στις δύο γλώσσες χωρίζονται σε απόλυτα και τακτικά.
2. Στην ελληνική γλώσσα το αριθμητικό *ένα* κλίνεται κατά γένη και πτώσεις, τα αριθμητικά *τρία, τέσσερα* έχουν έναν τύπο για αρσενικό και θηλυκό γένος και έναν τύπο για ουδέτερο γένος και κλίνονται κατά πτώσεις.
3. Στη ρωσική γλώσσα το απόλυτο αριθμητικό *ένα* διαθέτει όπως και στην ελληνική γένη, πτώσεις και αριθμούς:
один, одна, одно- одни [adin, adna, adno- adni]
Το απόλυτο αριθμητικό *δύο* (два- dva), *ενάμισι* (полтора- paltara) και το απόλυτο αριθμητικό *οβα* (και οι δύο)(oba), που δεν υπάρχει στην ελληνική γλώσσα, έχουν έναν τύπο για αρσενικό και ουδέτερο γένος και έναν τύπο για θηλυκό γένος. Κλίνονται κατά πτώσεις.
Π.χ. два-две, полтора-полторы, оба-обе
4. Στην ελληνική γλώσσα τα υπόλοιπα απόλυτα αριθμητικά είναι άκλιτα, ενώ στη ρωσική γλώσσα διαθέτουν πτώσεις:
πέντε (άκλιτο) - пять-пяти-пятью κ.λπ.
5. Συχνά οι ρωσόφωνοι υιοθετούν εσφαλμένα έναν άκλιτο τύπο του ουδέτερου γένους.
Π.χ. τρία τετράδια, τρία καρέκλες
Ή αντίθετα, κλίνουν ένα άκλιτο αριθμητικό, όπως συμβαίνει στη μητρική τους γλώσσα.
Π.χ. δύο κορίτσια δύων κοριτσιών
6. Στη ρωσική γλώσσα, αν το απόλυτο αριθμητικό είναι σε ονομαστική ή αιτιατική πτώση, το ουσιαστικό που το ακολουθεί είναι σε γενική πτώση.
Π.χ. пять стульев [piat' stulʲɛf]
(εξαιρέση: το αριθμητικό *ένα*, που λειτουργεί δίπλα στο ουσιαστικό ως επίθετο)
Οι ρωσόφωνοι πιθανόν μεταφέρουν το ίδιο σχήμα και στην ελληνική γλώσσα.
Π.χ. *πέντε καρεκλών* αντί *πέντε καρέκλες*
7. Στα ελληνικά τα απόλυτα αριθμητικά από το 200 έως το 900 διαθέτουν γένος και πτώση, ενώ στα ρωσικά μόνο πτώση. Έτσι συχνά παρατηρούνται λάθη.
Π.χ. τριακόσια παράθυρα, τριακόσια καρέκλες
Στη ρωσική γλώσσα ο τύπος είναι ένας: триста - trista.
8. Στα ελληνικά οι χρονολογίες ανήκουν στα απόλυτα αριθμητικά, ενώ στα ρωσικά κλίνεται ο τελευταίος αριθμός ως τακτικό αριθμητικό και βρίσκεται στην προθετική πτώση του ενικού.

Π.χ. Γεννήθηκα το 1951.

Στα ρωσικά: Я родился в тысяча пятьдесят первом году. Δηλαδή: Γεννήθηκα το χίλια εννιακόσια πενήντα **πρώτο**.

Άλλο συχνό λάθος: η παράλειψη του άρθρου σ' αυτή την περίπτωση.

VI. ΤΑ ΡΗΜΑΤΑ

1. Τα ρήματα στη ρωσική, όπως και στην ελληνική γλώσσα, διαθέτουν τις κατηγορίες προσώπου, αριθμού, χρόνου, έγκλισης και φωνής.
2. Τα ρήματα στη ρωσική, όπως και στην ελληνική γλώσσα, χωρίζονται σε δύο συζυγίες. Στην ελληνική γλώσσα η συζυγία του ρήματος εξαρτάται από τον τονισμό του, ενώ στη ρωσική γλώσσα από την κατάληξη του ρήματος.

Π.χ. Πρώτη συζυγία Δεύτερη συζυγία

делаю	сплю
делаешь	спишь
делает	спит
делаем	спим
делаете	спите
делают	спят

3. Στη νέα ελληνική γλώσσα δεν υπάρχει πλέον το απαρέμφατο, το οποίο διατηρείται στη ρωσική γλώσσα, όπως και σε πολλές ευρωπαϊκές γλώσσες. Στην ελληνική γλώσσα η λειτουργία του αντικαθίσταται από την υποτακτική. Στη ρωσική η υποτακτική χρησιμοποιείται μόνο στην ετεροπροσωπία, ενώ στην ελληνική γλώσσα χρησιμοποιείται και στην ταυτοπροσωπία.

Εξαιτίας αυτής της αναντιστοιχίας δημιουργούνται τα ακόλουθα προβλήματα:

- a) Οι ρωσόφωνοι χρησιμοποιούν την οριστική στη θέση της υποτακτικής.

Π.χ. εκεί που στα ρωσικά: μπορώ+απαρέμφατο

могу сказать [magu skazat']

στην ελληνική γλώσσα: μπορώ+να+πω. Οι ρωσόφωνοι το αποδίδουν ως *μπορώ λέω*.

- β) Χρησιμοποιούν την υποτακτική δίχως το μόριο «να»: *θέλω πω*.

- γ) Αποδίδουν το ρωσικό «чтобы» ως «για να» και όχι ως «να»:

Π.χ. *Θέλω για να μου γράψεις*.

Αυτό ισχύει συχνά και στην ταυτοπροσωπία:

θέλω για να γράφω αντί θέλω να γράφω.

1. ΠΟΙΟΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

A. Στη ρωσική γλώσσα το ποιόν ενέργειας λειτουργεί ως κεντρική γραμματική κατηγορία, καθώς υπάρχουν μόνο τρεις χρόνοι, ενώ στη νέα ελληνική το βάρος πέφτει στους χρόνους, με τους οποίους υποδηλώνεται και το ποιόν ενέργειας.

Στη ρωσική γλώσσα υπάρχουν πολλοί τρόποι να μετατρέψεις το ρήμα με ατελές ποιόν ενέργειας σε ρήμα με τέλειο ποιόν ενέργειας:

- με την προσθήκη του επιθηματος:
писать - написать
- με την αφαίρεση των επιθημάτων:
давать - дать
- με την αντικατάσταση των επιθημάτων:
прыгать - прыгнуть
- με την αντικατάσταση των επιθημάτων και την εναλλαγή των φθόγγων:
отвечать - ответить.

B. Στην ελληνική γλώσσα η αντικατάσταση του θέματος του ενεστώτα από το θέμα του αορίστου οδηγεί από το ρήμα με το ατελές ποιόν ενέργειας στο ρήμα με το τέλειο ποιόν ενέργειας.

Θα μπορούσαμε να αντιστοιχίσουμε το ατελές ποιόν ενέργειας (несовершенный вид) που δηλώνει τη διάρκεια ή την επανάληψη με το θέμα του ενεστώτα, και το τέλειο ποιόν ενέργειας (совершенный вид) που δηλώνει τη στιγμιαία ενέργεια με το θέμα αορίστου.

Το πρόβλημα για τους ρωσόφωνους είναι ότι συχνά συγχέουν το θέμα του ενεστώτα με το θέμα του αορίστου της ελληνικής γλώσσας, καθώς δεν μπορούν να ταυτιστούν με το αντίστοιχο ρωσικό ποιόν ενέργειας. Σε αυτή τη σύγχυση συμβάλλει και η ύπαρξη στη ρωσική πολλών επιθημάτων που διαφοροποιούν σημασιολογικά το ίδιο ρήμα. Στη ρωσική γλώσσα η διαφοροποίηση στο ποιόν ενέργειας υπάρχει και στο απαρέμφατο.

Π.χ. что писать? = τι να γράφω;

Что написать? = τι να γράψω;

Το πρόβλημα αυτό μπορεί να λυθεί στην ελληνική γλώσσα αν αντιστοιχιστεί κάθε ρωσικό απαρέμφατο (του ατελούς και του τέλειου ποιού ενέργειας) με την ελληνική υποτακτική ενεστώτα ή αορίστου αντίστοιχα.

Π.χ.

разре́зать	разре́зать	να κόβω, -εις, -ει,...	να κόψω, -εις,...
умы́вать	умы́ть	να πλένω, -εις,...	να πλύνω, -εις,...
побежда́ть	побе́дить	να νικώ, -άς,...	να νικήσω, -εις,...
умы́ваться	умы́ться	να πλένομαι, -εσαι,...	να πλυθώ, -είς,...
говори́ть	сказа́ть	να λέω, -ς, -ει,...	να πω, -εις, -ει,...
и.т.д.		κ.λπ.	

Γ. Η σημασία του προθήματος στα ρωσικά ρήματα είναι πολύ μεγάλη, γιατί συχνά με την προσθήκη διαφορετικών προθημάτων σε ένα ρήμα ατελούς ποιού ενέργειας σχηματίζονται ποικίλα ρήματα τέλει ποιού ενέργειας που διαφοροποιούνται σημασιολογικά, δηλώνοντας έναρξη, κατεύθυνση, επανάληψη, περιορισμό, απότομη ενέργεια, το ξαφνικό ή απρόβλεπτο κ.λπ. Από αυτά με τη σειρά τους δημιουργούνται τα αντίστοιχα ρήματα ατελούς ποιού ενέργειας.

Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να σχηματίζεται μια μεγάλη σειρά ρημάτων με κοινή ρίζα, για τα οποία υπάρχει δυσκολία απόδοσης στα ελληνικά.

Π.χ. болеть να αρρωσταίνω
заболеть να αρρωστήσω ξαφνικά
приболеть να αρρωστήσω λίγο
проболеть να αρρωστήσω για κάποιο διάστημα

Το πρόβλημα κάπως αμβλύνεται όταν ο ρωσόφωνος γνωρίζει τη σημασιολογική αξία των προθημάτων στην ελληνική.

Π.χ. το (за-) δηλώνει την έναρξη μιας ενέργειας, το (по-) την τακτική επανάληψη κ.λπ.

Π.χ. кричать να φωνάζω
закричать να φωνάξω
стучать να χτυπώ
постукивать να χτυπώ κάθε τόσο

2. ΧΡΟΝΟΙ

Στη ρωσική γλώσσα υπάρχουν 5 χρόνοι και στην ελληνική 8. Η αντιστοιχία τους παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα.

Παρόν	Ενεστώτας	пишу		γράφω	
Παρελθόν	Παρατατικός	писал, -а, -о		έγραφα	
	Αόριστος		написал, -а, -о		έγραψα
	Παρακείμενος				έχω γράψει
	Υπερσυντέλικος				είχα γράψει
Μέλλον	Μέλ. διαρκείας	буду писать		θα γράφω	
	Μέλ. απλός		напишу		θα γράψω
	Μέλ. συντ.				θα έχω γράψει

1. Ενεστώτας και παρατατικός

Στον ενεστώτα και τον παρατατικό της ελληνικής δεν υπάρχουν ουσιαστικά προβλήματα, εφόσον υπάρχει ταύτιση στις δύο γλώσσες.

2. Αόριστος

α) Οι ρωσόφωνοι, όπως και πολλοί ξενόγλωσσοι, αντιμετωπίζουν δυσκολία στην αποβολή του ε- της αύξης στο α' και β' πρόσωπο του πληθυντικού.

Π.χ. *εγράψαμε* αντί *γράψαμε*

Το ίδιο ισχύει και στην εκμάθηση κυρίως των ανώμαλων αορίστων (αυτών που παίρνουν αύξηση η- αντί ε-, που προέρχονται από διαφορετικά θέματα κ.λπ.).

β) Στη ρωσική υπάρχει διαφοροποίηση του γένους στον ενικό αριθμό των παρελθοντικών χρόνων, ενώ δεν υπάρχει διαφοροποίηση προσώπων.

я	}	был	я	}	был
ты			ты		
он			она		
		(για το αρσενικό γένος)			(για το θηλυκό γένος)
και был → (για το ουδέτερο γένος)					

Όσον αφορά τον ενικό αριθμό, αυτός συνήθως δεν αποτελεί πρόβλημα στους ρωσόφωνους. Πολύ σπάνια παρατηρείται σύγχυση ανάμεσα σε πρόσωπα και γένη.

γ) Αντίθετα, η ύπαρξη στη ρωσική γλώσσα ενός μόνο τύπου για το α', β' και γ' πρόσωπο του πληθυντικού των παρελθοντικών χρόνων (были- byl'i) συχνά μεταφέρεται και στην ελληνική, στην οποία συνήθως χρησιμοποιείται το γ' πληθυντικό πρόσωπο για την απόδοση και άλλων προσώπων.

Π.χ. *έγραψαν* στη θέση του *γράψαμε* ή *γράψατε*

3. Παρακείμενος και υπερσυντέλικος

Η ύπαρξη ενός μόνο χρόνου για το τέλειο ποιόν ενέργειας του παρελθόντος στη

ρωσική, ενώ στην ελληνική έχουμε αντίστοιχα τρεις, δημιουργεί ποικίλα προβλήματα:

- α) Το κυριότερο ότι οι ρωσόφωνοι αποφεύγουν τη χρήση παρακειμένου και υπερσυντέλικου, ενώ προτιμούν τον αόριστο.

Π.χ. рабочие построили новую школу = οι εργάτες έχτισαν το νέο σχολείο
οι εργάτες έχουν χτίσει το νέο σχολείο
οι εργάτες είχαν χτίσει το νέο σχολείο

- β) Επίσης συναντάμε συχνά και το αντίθετο φαινόμενο, δηλαδή τη λανθασμένη απόδοση του αορίστου με παρακείμενο ή υπερσυντέλικο.

Π.χ. *πέρσι έχω διαβάσει αυτό το βιβλίο* αντί *πέρσι διάβασα αυτό το βιβλίο*

4. Μέλλοντες

- α) Στη ρωσική ο μέλλοντας σε ατελές ποιόν ενέργειας είναι περιφραστικός, ενώ ο μέλλοντας σε τέλειο ποιόν ενέργειας είναι μονολεκτικός. Αντίθετα, στην ελληνική και οι δύο τύποι είναι περιφραστικοί. Συχνό λάθος είναι λοιπόν να αποδίδεται και ο ελληνικός στιγμιαίος μέλλοντας μονολεκτικά.

Π.χ. напишу → *γράφω* αντί *θα γράψω*

- β) Υπάρχει μια τάση για λανθασμένη χρήση του μορίου «θα» εκεί που δηλώνεται μελλοντικότητα σε ρήματα του ενεστώτα.

Π.χ. *θα έρχομαι αμέσως* αντί *έρχομαι αμέσως*
αύριο θα φεύγω αντί *αύριο φεύγω*

- γ) Ο συντελεσμένος μέλλοντας συνήθως αποφεύγεται, στη θέση του χρησιμοποιείται κυρίως ο απλός μέλλοντας.

3. ΕΓΚΛΙΣΕΙΣ

α. Οριστική

Η οριστική χρησιμοποιείται όμοια στις δύο γλώσσες.

β. Υποτακτική

Στη νέα ελληνική γλώσσα καλύπτει το κενό του απαρεμφάτου (βλ. VI, 3). Επίσης:

- Χρησιμοποιείται στη θέση της προστακτικής (προτρεπτική υποτακτική).

Π.χ. να γράφεις = γράφε --> пиши

να απαντάτε = απαντάτε --> отвечайте

- Χρησιμοποιείται για το σχηματισμό υποθετικών προτάσεων.

γ. Δυνητική

Η δυνητική έγκλιση σχηματίζεται στα ρωσικά με το μόριο бы+ρήμα σε παρελθοντικό χρόνο και αντιστοιχεί στα ελληνικά με «θα + παρατατικό». Και στις

δύο γλώσσες χρησιμοποιείται για το σχηματισμό του υποθετικού λόγου.

Π.χ. Если бы я не читал эту книгу, я бы так не говорил.
Αν δε διάβαζα αυτό το βιβλίο, δε θα μιλούσα έτσι.

Προβλήματα:

Οι ρωσόφωνοι, όπως και οι υπόλοιποι ξενόγλωσσοι, χρησιμοποιούν συχνά το μόριο «θα» δίπλα στο «αν».

Π.χ.: *θα έγραφα το άρθρο, αν θα είχα καιρό* αντί: ..., *αν είχα καιρό*

4. ΜΕΣΗ ΚΑΙ ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ

Στη ρωσική γλώσσα η παθητική φωνή δηλώνεται με την προσθήκη του επιθήματος -сь και -ся στα ρήματα ενεργητικής φωνής. Με το ίδιο ωστόσο επίθημα δηλώνεται και η αυτοπάθεια και η αλληλοπάθεια.

Π.χ. 1. исправляют = διορθώνουν (ενεργ.)
исправляются = διορθώνονται (παθητ.)
2. одеваюсь = ντύνομαι, купаюсь = λούζομαι (αυτοπ.)
3. видимся = βλέπoμαστε (αλληλ.)

Προβλήματα που παρουσιάζονται:

α. Συχνά υπάρχει νοηματική αναντιστοιχία ανάμεσα σε ελληνικά και ρωσικά ρήματα, γιατί κάθε ελληνικό ρήμα παθητικής φωνής δεν έχει το αντίστοιχο του ρωσικό, και αντίστροφα.

β. Όπως και οι υπόλοιποι ξενόγλωσσοι, έτσι και οι ρωσόφωνοι αντιμετωπίζουν προβλήματα ορθογραφίας και κυρίως στην απόδοση του «ε» του α' και β' πληθυντικού και του «αι» του γ' ενικού προσώπου της παθητικής φωνής.

γ. Συνήθως αποφεύγεται η χρήση παθητικής φωνής.

Π.χ. *με πληρώνουν κάθε μήνα* («мне платят ежемесячно») αντί *πληρώνομαι κάθε μήνα*

δ. Αλλού όμως, είτε εξαιτίας της υπερδιόρθωσης, είτε από άγνοια της διπλής, μεταβατικής και αμετάβατης σύνταξης κάποιου ρήματος (πράγμα που δε συμβαίνει στη ρωσική), είτε από προσπάθεια απόδοσης της αυτοπάθειας ή αλληλοπάθειας, παρατηρείται μια τάση προς τη μεσοπαθητική φωνή.

Π.χ. *τα ρούχα στεγνώνονται, τα παιδιά μαλώνονται, τα δέντρα ψηλώνονται, το μάθημα αρχίζεται, ο μπαμπάς επιστρέφεται κ.λπ.* (Στα ρωσικά όλα αυτά τα ρήματα είναι αυτοπαθή.)

ε. Επίσης παρατηρούμε και την απόδοση αποθετικών ρημάτων, κυρίως αυτών που στη ρωσική είναι ενεργητικά, με ενεργητική φωνή.

Π.χ. *σέβω* αντί *σέβομαι* (уважать), *σκέπτο* αντί *σκέπτομαι* (думать) κ.λπ.

στ. Μερικές φορές παρατηρείται αμηχανία στην απόδοση του ποιητικού αιτίου με από + αιτιατική, καθώς στη ρωσική χρησιμοποιείται γι' αυτό η οργανική πτώση.

Π.χ. Τα τετράδια διορθώνονται από το δάσκαλο.
--> Тетради исправляются учителем.

Τα ρήματα «είμαι», «έχω», «υπάρχω»

1. Μία βασική διαφορά ρωσικής και ελληνικής είναι η παράλειψη στον ενεστώτα του ρήματος «είμαι» στη ρωσική, κάτι που δε συμβαίνει στην ελληνική.

Π.χ. Είναι άνθρωπος. → Это человек.

Είμαι μαθήτρια. → Я ученица.

Πολύ συχνό φαινόμενο είναι η παράλειψη αυτή να μεταφέρεται από τους ρωσόφωνους και στα ελληνικά: *εγώ γιατρός* αντί *εγώ είμαι γιατρός*.

Αυτό το φαινόμενο εξηγείται ίσως ως εξής: ενώ στην ελληνική γλώσσα το ρήμα «είμαι» έχει στον ενεστώτα τις κατηγορίες του προσώπου και του αριθμού, στη ρωσική γλώσσα το αντίστοιχο ρήμα «быть» έχει στον ενεστώτα μόνο έναν τύπο «есть» για όλα τα πρόσωπα και τους αριθμούς.

2. Οι ρωσόφωνοι συχνά μπερδεύουν το «είναι» και το «υπάρχω» με το αντίστοιχο ρωσικό ρήμα «существовать».

3. Μεγαλύτερο όμως πρόβλημα αποτελεί για τους ρωσόφωνους το ελληνικό ρήμα «έχω», καθώς δε συνηθίζεται η χρήση του αντίστοιχου ρωσικού ρήματος και η λειτουργία του επιτελείται με την πρόθεση у + γενική + есть + (ονομαστική). Η σύνταξη αυτή μεταφέρεται λανθασμένα στα ελληνικά στη θέση της σωστής «έχω + αιτιατική».

Π.χ. у меня есть тетрадь → *σε μένα υπάρχει/είναι τετράδιο* αντί *έχω τετράδιο*.
Ίσως θα διευκόλυνε η μετάφραση του «έχω» με το αντίστοιχο ρωσικό ρήμα «я имею» ([ja im'eju] = έχω).

5. ΜΕΤΟΧΕΣ

Α. Ενεργητική μετοχή - Дееспричастие

Η ενεργητική μετοχή στη ρωσική και την ελληνική γλώσσα διαφέρει σε πολλά σημεία. Ίσως θα ήταν σκόπιμο να τονίσουμε ότι δεν είναι απολύτως σωστό να αποδίδουμε αυτές τις γραμματικές μορφές στις δύο γλώσσες με την ίδια λέξη.

Στη ρωσική γλώσσα Дееспричастие είναι η επιρρηματική μετοχή και η ενεργητική μετοχή του ενεστώτα υπάρχει στη μορφή που υπήρχε στην αρχαία ελληνική γλώσσα.

1. Στην ελληνική γλώσσα την ενεργητική μετοχή σχηματίζουν τα ρήματα ενεργητικής φωνής. Εφόσον στη δημοτική απουσιάζει η μετοχή του ενεστώτα στα ρήματα της παθητικής φωνής, στην καθομιλουμένη γλώσσα χρησιμοποιούνται

χαρακτηριστικές παθητικές μετοχές της καθαρεύουσας.

Π.χ. συναντώμενος, κατευθυνόμενος

Στη ρωσική γλώσσα τα ρήματα της ενεργητικής και παθητικής φωνής (κυρίως όταν δηλώνουν αυτοπάθεια) σχηματίζουν την ενεργητική μετοχή.

Π.χ. встреча́я [vstričaja-] συναντώντας

встреча́ясь [vstričajas'] συναντώμενος

Εδώ κάνουν οι ρωσόφωνοι τα περισσότερα λάθη, προσπαθώντας να σχηματίσουν από τα παθητικά ρήματα τις ενεργητικές μετοχές.

Για παράδειγμα, χρησιμοποιούν τον τύπο «συναντώντας» και για την ενεργητική και για την παθητική φωνή.

2. Συχνά οι ρωσόφωνοι αγνοούν την ύπαρξη της παθητικής φωνής και σχηματίζουν την ενεργητική μετοχή από τα αποθετικά ρήματα:

Π.χ. *εκμεταλλεύοντας* αντί *εκμεταλλεόμενος*

έρχοντας αντί *ερχόμενος*

3. Και στις δύο γλώσσες οι ενεργητικές μετοχές μπορούν να σχηματίζονται από ρήματα μεταβατικά ή αμετάβατα.

Π.χ. *αγοράζοντας, τρέχοντας* - покупая, пробегая [pakupaja-prab'igaja]

Μπορούν επίσης να αναλυθούν σε δευτερεύουσα πρόταση:

Π.χ. Μαγειρεύοντας, τραγουδάς.

Готова, ты поёшь. [gatovja ty rajoš]

Ενώ μαγειρεύεις, τραγουδάς.

Пока ты готовишь, ты поёшь. [paka ty gatoviš' ty rajoš]

4. Στην ελληνική γλώσσα την ενεργητική μετοχή σχηματίζουν μόνο τα ρήματα ατελούς ποιού ενέργειας, ενώ στα ρωσικά τη σχηματίζουν και τα ρήματα του ατελούς ποιού ενέργειας και τα ρήματα του τέλειου ποιού ενέργειας.

Π.χ. *αγοράζοντας*, покупая - купив [pakupaja-kup'if]

5. Και στις δύο γλώσσες οι ενεργητικές μετοχές είναι άκλιτες. Στην ελληνική γλώσσα η ενεργητική μετοχή σχηματίζεται με την κατάληξη -οντας ή -ώντας και αυτή η ορθογραφική διαφορά ταλαιπωρεί τους ρωσόφωνους, όπως και τους άλλους ξενόγλωσσους και τους ίδιους τους Έλληνες.

Στα ρωσικά οι ενεργητικές μετοχές σχηματίζονται με την κατάληξη -ая και -ав/ив, ανάλογα με το αν η μετοχή προέρχεται από ρήμα ατελούς ή τέλειου ποιού ενέργειας αντίστοιχα.

6. Στα ελληνικά, οι ενεργητικές μετοχές δηλώνουν την άρνηση με το μόριο *μη*.

Π.χ. *μην μπορώνας*

Στα ρωσικά σ' αυτή την περίπτωση χρησιμοποιείται το μόριο «не», που χρησιμοποιείται και στα ρήματα.

не имея возможности – *μην έχοντας τη δυνατότητα*

не имею возможности – *δεν έχω τη δυνατότητα*

Οι ρωσόφωνοι κάνουν συχνά λάθος βάζοντας «δεν» αντί «μη» μαζί με την ενεργητική μετοχή.

В. Παθητική μετοχή - Страдательное Причастие

1. Στη ρωσική γλώσσα οι μετοχές χωρίζονται σε ενεργητικές και παθητικές. Οι ενεργητικές μετοχές ενεστώτα και παρελθοντικών χρόνων αντιστοιχούν στις μετοχές της αρχαίας ελληνικής, του ενεστώτα σε -ων, -ουσα, -ον και του αορίστου σε -ας, -ασα, -αν.

Στη σύγχρονη ελληνική γλώσσα, σ' αυτές τις περιπτώσεις χρησιμοποιείται η περιγραφική μορφή:

Π.χ. *το αγόρι που διαβάζει* αντί το «*διαβάζον*» αγόρι

2. Στη ρωσική γλώσσα οι μετοχές έχουν γνωρίσματα και του ρήματος και του επιθέτου.

α) Γνωρίσματα του ρήματος στις μετοχές:

- χρόνος (παρόν και παρελθόν)

Π.χ. читающий мальчик *το αγόρι που διαβάζει*

читавший мальчик *το αγόρι που διάβαζε*

- ποιόν ενέργειας

читавший книгу мальчик *το αγόρι που διάβαζε το βιβλίο*

прочитавший книгу мальчик *το αγόρι που διάβασε το βιβλίο*

- οι μετοχές, όπως και άλλες ρηματικές μορφές, μπορεί να έχουν εξαρτώμενες λέξεις.

читающий **книгу** мальчик – *το αγόρι που διαβάζει το βιβλίο*

β) Γνωρίσματα του επιθέτου στις μετοχές:

- απαντάει σε ερωτήσεις: τι λογής είναι;

- διαθέτει τις κατηγορίες γένους, αριθμού και πτώσης, όπως και τα ουσιαστικά τα οποία συνοδεύει.

Στη ρωσική γλώσσα από τα μεταβατικά ρήματα σχηματίζονται και ενεργητικές και παθητικές μετοχές, ενώ από τα αμετάβατα μόνο ενεργητικές.

3. Στην ελληνική γλώσσα η παθητική μετοχή αντιστοιχεί στην παθητική μετοχή της ρωσικής γλώσσας, μόνο που στην ελληνική γλώσσα η παθητική μετοχή νοείται πάντα του παρελθοντικού χρόνου, ενώ στη ρωσική γλώσσα υπάρχουν οι παθητικές μετοχές του ενεστώτα και οι παθητικές μετοχές του παρελθοντικού χρόνου.

4. Στην ελληνική γλώσσα η παθητική μετοχή σχηματίζεται για όλα τα ρήματα από το θέμα του αορίστου ενεργητικής φωνής + τις τονισμένες καταλήξεις -μένος, -μένη, -μένο.
5. Στη ρωσική γλώσσα οι παθητικές μετοχές του ενεστώτα σχηματίζονται μόνο από τα μεταβατικά ρήματα του ατελούς ποιού ενέργειας, από το α΄ πρόσωπο πληθυντικού, όπου οι καταλήξεις -ем, -им αντικαθίστανται από τα επιθήματα -ем, -им + τις καταλήξεις -и́й, -ая, -ое.
6. Στη ρωσική γλώσσα, οι παθητικές μετοχές του παρελθοντικού χρόνου σχηματίζονται από μεταβατικά ρήματα του παρελθοντικού χρόνου.
Το επίθημα -л αντικαθίσταται από τα επιθήματα -нн, -т.
7. Η ελληνική παθητική μετοχή δεν παίρνει αντικείμενο, σε αντίθεση με τη μετοχή της ρωσικής γλώσσας.
8. Στην ελληνική γλώσσα η παθητική μετοχή σχηματίζεται πάντα από το ρήμα του τέλειου ποιού ενέργειας, ενώ στη ρωσική από τα ρήματα με το τέλειο και το ατελές ποιόν ενέργειας.
продаваемы́й - εκείνος που πουλιέται
проданны́й - πουλημένος

Η μεγαλύτερη δυσκολία για τους ρωσόφωνους είναι να κατατάξουν όλες αυτές τις κατηγορίες σε μια αντίστοιχη ελληνική. Η κατάσταση δυσχεραίνεται καθώς κάποιες ελληνικές παθητικές μετοχές αποδίδονται στα ρωσικά με επίθετα σύντομου τύπου, μετοχές ή ρήμα.

- Π.χ. *Το χωριό του παππού μου είναι χτισμένο στις πλαγιές του Ταϊγέτου.*
 Деревня моего дедушки построена (находится) у подножия Тайгета.
 построена - είναι χτισμένο (μετοχή)
 находится - βρίσκεται (ρήμα)

Πίνακας αντιστοιχίας μετοχών

Ρήμα - ατελές ποιόν	читаю	διαβάζω	
1. ενεστώτας ενεργητική φωνή	читающий	-	διαβάζοντας
2. παρελθοντικός χρόνος ενεργητική φωνή	читавший	-	
3. ενεστώτας/παθητική φωνή	читаемый	-	
4. παρελθοντικός χρόνος παθητική φωνή	читанный	-	

Ρήμα - τέλειο ποιόν	прочитать	διάβασα	
1. ενεστώτας ενεργητική φωνή	-	-	
2. παρελθοντικός χρόνος ενεργητική φωνή	прочитавший	-	
3. ενεστώτας/παθητική φωνή	-	-	
4. παρελθοντικός χρόνος παθητική φωνή	прочитанный	διαβασμένος	

VII. ΤΑ ΕΠΠΡΡΗΜΑΤΑ

Δεν υπάρχουν σημαντικά προβλήματα στα επιρρήματα, τα οποία μάλιστα έχουν όμοιες κατηγορίες από σημασιολογική άποψη, φανερώνοντας τόπο, χρόνο, τρόπο, ποσό, βεβαίωση, ποσό, δισταγμό, άρνηση.

1. Το επίρρημα «πολύ» δυσκολεύει τους ρωσόφωνους, καθώς συμπίπτει στη μορφή με το ουδέτερο επίθετο ενικού αριθμού (βλ. και III, 2).
2. Συχνά υπάρχει σύγχυση ανάμεσα στα επιρρήματα σε -ως (π.χ. καλώς, ευτυχώς, αμέσως κ.λπ.) και στα επίθετα σε -ος· δηλαδή συχνά επιρρήματα σε -ως θεωρούνται επίθετα λόγω της φωνητικής συγγένειας. Απ' την άλλη, συχνά στη θέση τέτοιων επιρρημάτων σε -ως χρησιμοποιείται η κατάληξη -α.
Π.χ. *ακριβά* αντί *ακριβώς* (χωρίς να συνειδητοποιείται η σημασιολογική διαφορά)
3. Συχνά χρησιμοποιείται επίσης στη θέση του «ως» το ομοιωματικό «σαν» χωρίς να γίνεται αντιληπτή η σημασιολογική διαφορά.
Π.χ. *ως ειδικός* - *σαν ειδικός*

VIII. ΟΙ ΠΡΟΘΕΣΕΙΣ

Η χρήση των προθέσεων είναι ασφαλώς δυσνόητη για κάθε ξενόγλωσσο, το ίδιο και για το ρωσόφωνο, εφόσον δεν υπάρχει απόλυτη αντιστοιχία ανάμεσα στις ελληνικές και τις ρωσικές προθέσεις.

1. Ένα πρόβλημα γεννά η σύνταξη των προθέσεων. Στα ελληνικά σχεδόν όλες συντάσσονται με αιτιατική (εκτός των: *αντί, κατά, μεταξύ*, που συντάσσονται με γενική), ενώ στα ρωσικά με οποιαδήποτε πτώση εκτός από την ονομαστική.
2. Συχνά, εκεί που στα ρωσικά χρησιμοποιείται εμπρόθετος προσδιορισμός, στα ελληνικά χρησιμοποιείται ένα επίρρημα + εμπρόθετος προσδιορισμός, πράγμα που αποπροσανατολίζει τους ρωσόφωνους.
Π.χ. *κοντά στο χωριό* - *Близ деревни* = [bl'iz d'ir'evn'i], *μετά από μένα* - *после меня* = [posl'e m'in'a]
3. Πρέπει επίσης να τονιστεί ότι η πρόθεση «σε» ενώνεται με τα άρθρα σε μία λέξη.

IX. ΟΙ ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ

Οι σύνδεσμοι είναι πολύ σημαντική κατηγορία και στις δύο γλώσσες. Θα πρέπει να ερμηνευθούν και να δοθούν πολλά παραδείγματα και ασκήσεις για να γίνουν κατανοητοί. Κάποια προβλήματα που προκύπτουν είναι:

1. Συχνά συγχέουν οι ρωσόφωνοι το σύνδεσμο «πως» και το σύνδεσμο «που» με τα ερωτηματικά επιρρήματα «πώς» και «πού», κυρίως όταν αυτά εισάγουν πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις.
2. Επίσης συγχέεται ο σύνδεσμος «ότι» με την αναφορική αντωνυμία «ό,τι».
3. Το διαζευτικό «ή» λαμβάνεται συχνά απ' τους ρωσόφωνους ως άρθρο θηλυκού γένους ή, ακόμα συχνότερα, συγχέεται με το συμπλεκτικό σύνδεσμο «και», ο οποίος στα ρωσικά είναι (i).
4. Ακόμη πολλές φορές στη θέση του «να» χρησιμοποιείται το «για να» (βλ. VI, γ.).

X. ΤΑ ΜΟΡΙΑ

Και στα ελληνικά και στα ρωσικά τα μόρια «ας», «θα» και «να» (*давай* [davai], *буду* [budu], *бы* [by] και *вот* [vot] αντίστοιχα) συναντιούνται πολύ συχνά και με συγκεκριμένες πτώσεις.

Στα ρωσικά υπάρχουν όμως περισσότερα μόρια, αρνητικά, υποθετικά κ.ά.

ΧΙ. ΤΑ ΕΠΙΦΩΝΗΜΑΤΑ

Εκτός από πολλά κοινά επιφωνήματα στις δύο γλώσσες, βρίσκουμε και αρκετά που δεν ταυτίζονται.

Π.χ. τα ρωσικά уй (uj) και ай (aj) ως εκφράσεις θαυμασμού αλλά και αποδοκιμασίας.

Στα επιφωνήματα πολύ σημαντικός βέβαια είναι και ο επιτονισμός (βλ. κεφ. στ).

4. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΣΤΗ ΣΥΝΤΑΞΗ

Οι συντακτικές δομές των δύο γλωσσών δε βρίσκονται πολύ μακριά η μία από την άλλη. Και στις δύο, για παράδειγμα, υπάρχει ελευθερία στην τοποθέτηση των λέξεων, η οποία δεν είναι αυστηρά καθορισμένη· όμως, άλλες θέσεις συνηθίζονται περισσότερο στη μια γλώσσα και άλλες στην άλλη. Επίσης, η ίδια λειτουργία μπορεί να δηλώνεται με διαφορετικούς τρόπους στις δυο γλώσσες, π.χ. η έμφαση στα ελληνικά δηλώνεται κυρίως με την τοποθέτηση σε αρχική θέση του λεκτικού εκείνου συνόλου που θέλουμε να τονίσουμε, ενώ στα ρωσικά με την επιτόνιση και τον αναβατικό τόνο (βλ. και κεφ. «επιτονισμός», στ).

1. Στα ρωσικά η κανονική σειρά των λέξεων ακολουθεί το σχήμα:
υποκείμενο - ρήμα/κατηγορημα - αντικείμενο + προσδιορισμοί
Π.χ. Наш садовник обреза́л деревья́ в саду. [Naš sadovn'ik abr'ezal d'ir'ev'ja v sadu]= *Ο κηπουρός μας κλάδεψε τα δέντρα στον κήπο.*
Στον προφορικό λόγο όμως η σειρά των λέξεων συχνά παραβιάζεται και έχουμε σχήμα υπερβατό, όπως άλλωστε και στα ελληνικά.
Π.χ. *Η Ελένη διαβάζει το παραμύθι --> Με πολύ ενδιαφέρον διαβάζει το παραμύθι η Ελένη.*
2. Η ορολογία που χρησιμοποιείται για την κατά παράταξη σύνδεση λέξεων και προτάσεων στα ρωσικά είναι η εξής: α) η συμφωνία, δηλαδή η σχέση υποκειμένου-ρήματος, β) το συμπλήρωμα, δηλαδή το αντικείμενο και γ) η προσχώρηση, δηλαδή ο επιρρηματικός προσδιορισμός.
3. Κλασικό πρόβλημα όλων των ξενόγλωσσων είναι η αναγνώριση των ορίων των λέξεων μέσα σ' ένα προφορικό κείμενο. Οι ρωσόφωνοι ειδικά, όταν μιλάνε, τονίζουν προσωπικές και κτητικές αντωνυμίες, βοηθητικά ρήματα και προθέσεις, με αποτέλεσμα να παραμορφώνεται ο λόγος. Πρέπει να τονιστεί ότι τα ονομαστικά σύνολα δε χωρίζονται με παύση, ούτε οι αντωνυμίες και τα ρήματα.
Π.χ. *Να ! το σπίτι μου. Τώρα ! η μικρότερη αδερφή μου ! παίζει.*
4. Οι κύριοι όροι της πρότασης στη ρωσική και την ελληνική γλώσσα δομούνται παρόμοια. Έτσι, η πρόταση αποτελείται από υποκείμενο και κατηγορημα, το οποίο μπορεί να είναι μονολεκτικό ή περιφραστικό. Το περιφραστικό κατηγορημα στα ρωσικά σχηματίζεται ή από ένα ρηματικό τύπο (ή σύντομο επίθετο) + απαρέμφατο (σχήμα που δεν υπάρχει στα ελληνικά) ή από το βοηθητικό ρήμα быть = [byt'] = είμαι + όνομα.

5. Τα είδη των προτάσεων είναι όμοια στις δύο γλώσσες, εκτός από το χωρισμό των προτάσεων ως προς τους όρους τους, όπου στα ελληνικά βρίσκουμε τέσσερις κατηγορίες: α) απλή, β) σύνθετη, γ) επαυξημένη και δ) ελλειπτική, ενώ στα ρωσικά οι δύο τελευταίες κατηγορίες κατατάσσονται όχι στο χωρισμό των προτάσεων ως προς τους όρους τους, αλλά η μεν επαυξημένη στο χωρισμό των προτάσεων ως προς τους προσδιορισμούς της, όπου αντιδιαστέλλεται με τη μη επαυξημένη, η δε ελλειπτική στο χωρισμό των προτάσεων ως προς τη σημασία τους, όπου αντιδιαστέλλεται με την πλήρη.
- Ωστόσο, η τυποποιημένη συντακτική ανάλυση που γίνεται στα ρωσικά είναι διαφορετική απ' αυτή που γίνεται στα ελληνικά, με αποτέλεσμα να υπάρχει κίνδυνος να καταλήξει ο ρωσόφωνος μαθητής σε διαφορετικό ορισμό των μελών της πρότασης ή και της ίδιας της πρότασης.
- Π.χ. Медленно падает снег. [medl'ina padajit sn'ek]= *Χιονίζει σιγά σιγά.* -- >ρωσ. ανάλυση: πρόταση κρίσεως, απλή, επαυξημένη, πλήρης με δύο κύριους όρους (ανάλυση που δεν ανταποκρίνεται στην ελληνική). Στη σύγχυση συμβάλλουν και τα διαφορετικά τυποποιημένα σύμβολα για τους κύριους όρους της πρότασης.
6. Επίσης, στα ρωσικά ο επιθετικός προσδιορισμός έχει τρία είδη: α) συμφωνητικός, που είναι αντίστοιχος του ελληνικού επιθετικού προσδιορισμού, β) μη συμφωνητικός, που είναι αντίστοιχος του ελληνικού εμπρόθετου προσδιορισμού, και γ) παράθεση, που αντιστοιχεί στην ελληνική παράθεση.
7. Οι δευτερεύουσες προτάσεις χαρακτηρίζονται από τα ίδια είδη, που όμως έχουν διαφορετική ονομασία.
- Στις αναφορικές προτάσεις πρόβλημα δημιουργεί το ελληνικό άκλιτο «που», δεδομένου ότι στα ρωσικά η εισαγωγή αναφορικής πρότασης γίνεται πάντα με την κλιτή αναφορική αντωνυμία «ο οποίος» - который = [katorij]. Ο ρωσικός σύνδεσμος «что» = [ʃto] αντιστοιχεί στους ελληνικούς ειδικούς συνδέσμους «ότι» και «πως», αλλά και στο ερωτηματικό επίρρημα «πώς», με αποτέλεσμα να υπάρχει σύγχυση ανάμεσα σε ειδικές και πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις. Στις αιτιολογικές προτάσεις ο σύνδεσμος «γιατί» προβληματίζει ιδιαίτερα τους ρωσόφωνους μαθητές, καθώς με την ίδια λέξη εισάγεται και ερωτηματική πρόταση (ευθεία ή πλάγια) και αιτιολογική.
- Συχνά υπάρχει σύγχυση ανάμεσα σε τελικές και βουλητικές προτάσεις, καθώς στα ρωσικά οι σύνδεσμοι «για να» και «να» αντιστοιχούν στο σύνδεσμο «чтобы» = (ʃtoby).
8. Πρέπει ακόμα να τονιστεί ότι η άρνηση «μη» της υποτακτικής έπεται του «να».
- Π.χ. Παρακαλώ να μη γράφετε στα τραπέζια.

9. Τέλος, χρειάζεται να τονιστεί πως είναι λανθασμένη η χρήση του «θα» μετά το «αν» στις υποθετικές προτάσεις, αντίθετα από τα ρωσικά, όχι όμως και στις πλάγιες ερωτηματικές ολικής άγνοιας.

Π.χ. *Αν χιονίσει* (όχι: «αν θα χιονίσει»), *οι δρόμοι θα κλείσουν*. - *Αλλά: Τον ρώτησε αν θα έρθει*.

5. ΦΡΑΣΕΟΛΟΓΙΑ

Αυτονόητο είναι βεβαίως πως προβλήματα εξακολουθούν να υπάρχουν ακόμα και ύστερα από την επίλυση όλων των παραπάνω προβλημάτων. Είναι απαραίτητο σε κάθε μάθημα να ερμηνεύονται οι συντακτικές δομές των συγκεκριμένων λέξεων και να δίνεται έμφαση στη φρασεολογία, κυρίως στα σημεία όπου αυτή δε συμβιβάζεται με τη ρωσική.

Π.χ. η φράση «κάθομαι όρθιος» δεν μπορεί παρά να αποδοθεί με το αντίστοιχο ρωσικό ρήμα «στέκομαι».

Καλό είναι επίσης να δίνονται σταδιακά ερμηνείες και παραδείγματα συχνών ιδιωτισμών, όπως: «μα και καλή», «από δω και μπρος», «στα τυφλά», «στα πεταχτά», «να χαρείς, -είτε», «να ζήσεις!», «να 'σαι καλά!», «γεια!», «καλά να πάθεις!», «καλημέρα», «καλησπέρα», «καλό μήνα», «καλή εβδομάδα», «καλό καλοκαίρι» κ.ά., και να επιδιώκεται ο σχηματισμός παραδειγμάτων απ' τους μαθητές.

Λεξιλόγιο - Словарь

Α

αδύνατος τύπος	- безударная форма
άηχο σύμφωνο	- глухой согласный
αηχοποίηση	- оглушение
αιτιατική πτώση	- винительный падеж
άκλιτο μέρος του λόγου	- неизменяемая часть речи
άμεσο αντικείμενο	- прямое дополнение
αμετάβατο ρήμα	- непереходный глагол
αναφορική αντωνυμία	- относительное местоимение
ανισοσύλλαβη λέξη	- неравносложное слово
άνοιγμα φωνέντων	- редукция гласных
αντιθετικός σύνδεσμος	- противительный союз
αντικείμενο	- дополнение
αντωνυμία	- местоимение
ανώμαλο ρήμα	- неправильный глагол
ανώμαλο επίθετο	- неправильное прилагательное
αόριστο άρθρο	- неопределённый артикль
αόριστη αντωνυμία	- неопределённое местоимение
αόριστος (των ρημάτων)	- прошедшее время глагола сов. вида
απαρέμφατο	- неопределённая форма глагола, инфинитив
απλή πρόταση	- простое предложение
απλός μέλλοντας	- простая форма будущего времени
αποθετικό ρήμα	- отложительный глагол
αποκοπή	- отсечение
απόλυτο αριθμητικό	- количественное числительное
απόλυτος υπερθετικός βαθμός	- полная превосходная степень
αποφατική αντωνυμία	- отрицательное местоимение
αποφατική πρόταση	- отрицательное предложение
άρθρο	- артикль
άρθρωση	- произношение, артикуляция
αριθμητικό	- имя числительное
αριθμός	- число
αρσενικό γένος	- мужской род
ατελές ποιόν ενέργειας	- совершенный вид
αύξηση	- наращение
αυτοπάθεια	- возвратность
αυτοπαθής αντωνυμία	- возвратное, местоимение

αφαίρεση	- αφερесис, выпадение начальных безударных гласных
αφηρημένα άψυχο ουσιαστικό	- отвлечённые существительные - неодушевлённое существительное

Β

βοηθητικό ρήμα	- вспомогательный глагол
βραχύ φωνήεν	- краткий гласный

Γ

γενική πτώση	- родительный падеж
γένος	- род
γράμμα	- буква

Δ

δεικτική αντωνυμία	- указательное местоимение
δευτερεύοντα μέλη της πρότασης	- второстепенные члены предложения
διαξενκτικός σύνδεσμος	- разделительный союз
δισύλλαβο ρήμα	- двусложный глагол
δίφθογγος	- двугласный, дифтонг
δίψηφο σύμφωνο	- согласный, состоящий из двух букв
δοτική πτώση	- дательный падеж
δυνητική έγκλιση	- условное наклонение

Ε

έγκλιση	- наклонение
έκθλιψη	- элизия
εκτεταμένη (επαυξημένη) πρόταση	- распространённое предложение
ελλειπτική πρόταση	- неполное предложение
έμμεσο αντικείμενο	- косвенное дополнение
εμπρόθετος προσδιορισμός	- второстепенный член предложения употребляемый с предлогом
έμψυχο ουσιαστικό	- одушевлённое существительное

ενεργητική μετοχή	- деепричастие, действительное причастие
ενεργητική φωνή	- действительный залог
ενεστώτας	- настоящее время глагола
ениκός αριθμός	- единственное число
εξαρτημένη πρόταση	- зависимое предложение
επίθετο	- имя прилагательное
επιθετικός προσδιορισμός	- определение
επίθημα	- суффикс
επιθυμίας πρόταση	- предложение, выражающее желание
επίρρημα	- наречие
επιρρηματικός	
προσδιορισμός	- обстоятельство, выраженное наречием
επιτόνιση	- логическое ударение
επιφώνημα	- междометие
επιφωνηματική πρόταση	- восклицательное предложение
ερωτηματική αντωνυμία	- вопросительное местоимение
ερωτηματική πρόταση	- вопросительное предложение
ερωτηματικό	- знак вопроса

Η

ημίφωνο	- полугласный
ηχηρό σύμφωνο	- звонкий согласный
ηχηροποίηση	- озвончение

Θ

θέμα της λέξης	- основа слова
θετικός βαθμός	- положительная степень
θηλυκό γένος	- женский род

Ι

ισοσύλλαβη λέξη	- равносложное слово
-----------------	----------------------

Κ

κανονική σειρά λέξεων	- прямое построение предложения
κατάληξη	- окончание

καταφατική πρόταση	- утвердительное предложение
κατηγορημα	- сказуемое
κατηγορούμενο	- именная часть составного сказуемого
κλίση	- склонение, спряжение
κλιτά μέρη του λόγου	- изменяемые части речи
κλητική πτώση	- звательный падеж
κτητική αντωνυμία	- притяжательное местоимение
κύρια πρόταση	- главное предложение
κύριο όνομα	- собственное имя

Λ

λαρυγγικά σύμφωνα	- гортанные согласные
λεκτικό σύνολο	- словосочетание

Μ

μεγεθυντικά	- увеличительные имена существительные
μέλλοντας	- будущее время
μέλλοντας διαρκείας	- будущее длительное
μέλλοντας στιγμιαίος	- будущее мгновенное
μέρος του λόγου	- часть речи
μεσοπαθητική φωνή	- средний залог
μεταβολή ήχων	- изменение звуков
μεταβατικό ρήμα	- переходный глагол
μετοχή	- причастие, деепричастие
μετοχή ενεργητική	- деепричастие
μετοχή παθητική	- причастие (страдательное)
μονολεκτικός	- простая форма, состоящая из одного слова
μονοσύλλαβη αντωνυμία	- односложное местоимение
μονοσύλλαβη λέξη	- односложное слово

Ο

οδοντικά σύμφωνα	- зубные согласные
ομοιόπτωτοι προσδιορισμοί	- однородные второстепенные члены предложения
ονομαστική πτώση	- именительный падеж
ονοματικό μέρος	- именная часть предложения
Ο Σ	- группа подлежащего

οργανική πτώση	- творительный падеж
οριστική αντωνυμία	- определительное местоимение
οριστική έγκλιση	- действительный залог
οριστικό άρθρο	- определённый артикль
ουδέτερο γένος	- средний род
ουρανίσκος	- нёбо
ουρανοποίηση	- смягчение
ουσιαστικό	- имя существительное

Π

παθητική μετοχή	- причастие
παθητική φωνή	- страдательный залог
παραγωγή	- словообразование
παράθεση	- степень сравнения
παρακείμενος	- перфект
παραλήγουσα	- предокончание
παρασύνθετη λέξη	- сложное слово
παράταξη	- сочинительная связь
παρατατικός	- пр. время несов. вида, имперфект
παρελθοντικός χρόνος	- прошедшее время
παρόν	- настоящее время
παύλα	- тире
πεζό γράμμα	- строчная буква
περιφραστικός	- составная форма
πλάγιος λόγος	- косвенная речь
πληθυντικός αριθμός	- множественное число
πλήρης μορφή	- полная форма
πολυσύλλαβη αντωνυμία	- многосложное местоимение
πρόθεση	- предлог
προθετική πτώση	- предложный падеж
πρόθημα	- приставка
προπαραλήγουσα	- третий слог от конца
προσδιορισμός	- второстепенный член предложения
προσωπική αντωνυμία	- личное местоимение
πρόταση	- предложение
προστακτική έγκλιση	- повелительное наклонение
προσχώρηση	- примыкание
πτώση	- падеж
πτωτική λέξη	- склоняемое слово

Ρ

ρήμα	- глагол
	- группа сказуемого
ρηματικό μέρος	- глагольная часть предложения
ρίζα της λέξης	- корень слова
ρινικά σύμφωνα	- сонорные согласные

Σ

σημεία στίξης	- знаки препинания
στίξη	- пунктуация
συγκριτικός βαθμός	- сравнительная степень
συσυγία	- спряжение
συλλαβή	- слог
συλλαβισμός	- деление слов на слоги
σύνπλεγμα	- сочетание букв
συνπλεκτικός σύνδεσμος	- соединительный союз
σμπλήρωμα	- приложение
σύμφωνο	- согласный звук
σύνδεσμος	- союз
σύνθετη πρόταση	- сложное предложение
συντακτικό	- синтаксис
σύντομη μορφή	- краткая форма
συντελεσμένος μέλλοντας	- будущее завершённое
σύντομο επίθετο	- краткое прилагательное
συριστικό σύμφωνο	- свистящий согласный
σχετικό επίθετο	- относительное прилагательное

Τ

τακτικό αριθμητικό	- порядковое числительное
τέλειο ποιόν ενέργειας	- совершенный вид
τελική πρόταση	- придаточное предложение цели
τόνος	- ударение
τροπικός προσδιορισμός	- обстоятельство образа действия
τρόπος ενέργειας	- образ действия

Υ

υπερβατό (σχήμα)	- инверсия
υπερθετικός βαθμός	- превосходная форма
υπερσυντέλικος	- давно прошедшее время, плюсквамперфект
υποθετική πρόταση	- условное предложение
υποκείμενο	- подлежащее
υποκοριστικό	- уменьшительно - ласкательная форма
υποτακτική	- зависимое или сослагательное наклонение
υποτακτική σύνδεση	- зависимая связь
υπόταξη	- подчинительная связь

Φ

φθόγγος	- звук
φωνήεν	- гласный звук
φωνολογία	- фонология

Χ

χειλικό σύμφωνο	- губной согласный
χρόνος	- время

Π Ι Ν Α Κ Ε Σ - Τ Α Β Λ Ι Ц Ы

Για να μάθουν τα παιδιά γρήγορα και εύκολα τα δίψηφα φωνήεντα και τα δίψηφα σύμφωνα, προτείνω αυτόν τον πίνακα που τον έχουν σε μια μικρή κάρτα μπροστά τους.

αι = Э	μπ = Б
ει ← οι ← } = И	ντ = Д
ου = У	γγ = Γ (ηΓ)
αυ = ΑΒ (ΕΦ)	γκ = ΗΧ
ευ = ΕΒ (ΕΦ)	τσ = Ц
(τονίζεται το δεύτερο γράμμα)	τζ = ДЗ

Προσοχή:	ι, η, υ, ει, οι = И
	ε, αι = Э
	ο, ω = О

Σημείωση: э-[e], и-[i], у-[u]
ав (αφ)-[av, af], эв (εφ)-[ev, ef]
б-[b], д-[d], ηγ-[ng]
г[ηγ]-[g, ng], ηχ-[nch], ιτ-[ts], ιз-[tz]

Το ρήμα στην ενεργητική φωνή (χρόνος και ποιόν ενέργειας)

	Κ Ν Ε		Ρ Ω Σ Ι Κ Α	
ΧΡΟΝΟΣ	ΑΤΕΛΕΣ ΠΟΙΟΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ	ΤΕΛΕΙΟ ΠΟΙΟΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ	ΑΤΕΛΕΣ ΠΟΙΟΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ	ΤΕΛΕΙΟ ΠΟΙΟΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ
ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ	-	-	писать	написать
ΠΑΡΟΝ	γράφω		пишу	-
ΠΑΡΕΛΘΟΝ	έγραφα	έγραφα έχω γράψει είχα γράψει	писал-, -а,-о	написал-, -а,-о
ΜΕΛΛΟΝ	θα γράφω	θα γράψω θα έχω γράψει	буду писать	напишу

Ο χωρισμός των συλλαβών στην ελληνική και τη ρωσική γλώσσα

ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΛΕΞΕΙΣ		ΡΩΣΙΚΕΣ ΛΕΞΕΙΣ	
συλλαβές	χωρισμός των συλλαβών	συλλαβές	χωρισμός των συλλαβών
έ – χω	έ – χω	е-ла [je-la]	η λέξη δε χωρίζεται ела (jela)
ό – μοι – ο	ό – μοι – ο	во-робь-и [va-rab-ji]	во-ро-дьи
ε – χθρός	ε – χθρός	сес-тра	сес-тра

Η λειτουργία της προστακτικής στη Κ Ν Ε και στη ρωσική γλώσσα

Κ Ν Ε		ΡΩΣΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ	
	Ενεστώτας	Ατελές ποιόν ενέργειας	
Ενεργητική	ντύνε ντύνετε	одевай одевайте	Απλά ρήματα
Μεσοπαθητική	να ντύνεσαι να ντύνεστε	одевайся одевайтесь	Αυτοπαθή ρήματα

	Αόριστος	Τέλειο ποιόν ενέργειας	
Ενεργητική	ντύσε ντύστε	одеь одеьте	Απλά ρήματα
Μεσοπαθητική	ντύσου ντυθείτε	одеься одеьтесь	Αυτοπαθή ρήματα

	Παρακείμενος	Τέλειο ποιόν ενέργειας	
Ενεργητική	να έχεις ντύσει να έχετε ντύσει	одел бы одели бы	Απλά ρήματα (με δυνητική έννοια)
Μεσοπαθητική	να έχεις ντυθεί να έχετε ντυθεί	оделся бы оделись бы	Αυτοπαθή ρήματα (με την έννοια δυνητικής)

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ - ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Исторический комментарий к занятиям по русскому языку в средней школе. Пособие для учителей.

М., «Просвещение». 1978

В. В. Иванов, Э.А. Потиха.

Новогреческо-русский словарь. А.А. Иоаннидис.

Москва

Государственное издательство иностранных и национальных словарей.
1961

Практический курс новогреческого языка

М.Л. Рытова

Москва

«Международные отношения» 1978

«Русско-новогреческий словарь» А. А. Иоаннидис

Москва «Советская энциклопедия» 1966

Русский язык. Теория

В.В. Бабайцева, Л.Д. Чеснокова

Москва «Просвещение» 1992

Учебник новогреческого языка

(Для отделения новогреческого языка и литературы ВУЗов)

И.П. Хориков

(Под общей редакцией Николау Н.Г.)

Языкознание. Русский язык.

Энциклопедия для детей. Т. 10 Москва «Аванта+» (1998)

Гл. редактор Мария Аксёнова

Г. Μπαμπινιώτης, *Ελληνική γλώσσα*, Αθήνα 1993

John Lyons, *Εισαγωγή στη Γλωσσολογία*, Εκδ. Cambridge University Press, 1981

(για την ελλ. γλώσσα) εκδ. Πατάκη, Αθήνα 1992

Andre Mirambel, *Η νέα ελληνική γλώσσα*, Θεσσαλονίκη 1988

Δήμητρα Μόσχου-Ελένη Νικέζα, *Μαθήματα νέων ελληνικών*, Γιώργος Χατζηθεοδωρίδης, Θεσσαλονίκη 1994

Αχιλλ. Α. Τζαριτζάνου, *Νεοελληνική σύνταξις* (της κοινής δημοτικής), εκδοτικός οίκος αδελφών Κυριακίδη Α.Ε., Θεσσαλονίκη 1986

Τριανταφυλλίδη Μ. (και ομάδα συγγραφέων), *Νεοελληνική γραμματική* (της δημοτικής), 1941 (ανατύπωση)

R.H. Robins, *Σύντομη ιστορία της γλωσσολογίας*, εκδ. Νεφέλη, Αθήνα 1989

Andre Martinet, *Στοιχεία γενικής γλωσσολογίας*, εκδ. Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη 1987, Παρίσι 1980 (για την ελληνική γλώσσα)

JD. O' Connor, *Phonetics*, Penguin books, 1973, 1984, Middlesex, England

Gunter Frohne, *Schwierigkeiten beim Deutschlernen für Schuler mit Russisch als Ausgangssprache* (Δυσκολίες κατά την εκμάθηση των γερμανικών από ρωσόφωνους μαθητές), εκδ. Berliner Institut für Lehrer-fort-und-weiterbildung und Schulentwicklung, Βερολίνο 1992

ISBN: 960-8468-53-1

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΘΝΙΚΗ ΥΠΟΥΡΓΕΙΑ ΒΙΒΛΙΟΤΗΚΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
ΣΥΓΦΩΝΗΜΑΤΩΝ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΠΑΙΔΕΙΑ ΜΠΡΟΣΤΑ
2^ο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Εκπαίδευσης και Αρχικής
Επαγγελματικής Κατάρτισης